

'Kroniek'

MEDEDELINGEN
OUDHEIDKUNDIGE KRING
VOORST

22e jaargang nr. 1
1999

Oudheidkundige Kring Voorst

(opgericht bij notariële acte van 8 maart 1978)

Dagelijks bestuur

Voorzitter:	G.J. Oolman, Oolmansweg 5, 7384 ST Wilp,	tel. (055) 323 12 44
Secretaris:	L. Sevenster, Schadewijkpad 11, 7391 TJ Twello,	tel. (0571) 27 20 37
Penningmeester:	M. Niemeijer, Schoolstraat 31, 7383 CC Voorst,	tel. (0575) 50 14 99
Leden:	H.H. Garretsen, Bachstraat 5, 7391 XA Twello,	tel. (0571) 27 20 04
	J. Groenenberg, Hietweideweg 30, 7391 XX Twello,	tel. (0571) 27 60 37
	Mr. J.H. Hermsen, Rozenhoflaan 10, 7201 AV Zutphen,	tel. (0575) 51 52 48
	J. Lubberts, Kon. Wilhelminaweg 10, 7396 AD Terwolde,	tel. (0571) 29 17 60
	G.B.J. Reinders, Mozartstraat 143, 7391 XG Twello,	tel. (0571) 27 43 32
	J.A.M. Schutte-Geurtsen, P. Heinstraat 15, 7391 WK Twello,	tel. (0571) 27 37 01

De contributie bedraagt f 25,= per persoon. Voor gehuwden of samenwonenden op hetzelfde post-adres f 30,=. Gironummer 16 64 122. Rabobank, rekeningnummer 36.28.09.267.

Kroniek

Kroniek is het mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring Voorst en verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Oudheidkundige Kring Voorst en is in beperkte aantallen à f 6,50 te koop bij het VVV-kantoor in Twello en boekhandel Oonk in Twello. Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

Redactie-adres: H. Kleinjan, Langestraat 51, 7419 AR Deventer (De Worp), tel. (0570) 641 648.

Werkruimte Oudheidkundige Kring Voorst

Klokkenkampsweg 25
7391 EN Twello
tel. (0571) 27 70 90

Geopend op woensdag van 9.00 tot 16.00 uur en na telefonisch afspraak met de secretaris ook op dinsdag.

ISSN 1384-8682

Kroniek 1999 - 1

Kroniek

Maart 1999, 22e jaargang nr. 1

Inhoud

	Blz.
Voorwoord	2
De bewaarschool te Terwolde	J. Lubberts 3
Het R.K. onderwijs in de St. Martinusparochie te Duistervoorde	Th. Küpers 8
Uit de school geklapt...	A. de Rek 14
De misstap van een schoolmeester	J. Lubberts 26
De Kadijkschool	J. Lubberts 31
Mijn schooljaren op de Openbare lagere school "Wilp aan de Dijk"	H. Garretsen-Berends 36
Voorintekening boek Wilp	L. Sevenster 40

*Uiterste inleverdatum kopij voor de volgende Kroniek:
1 mei 1999.*

Foto omslag

*Leerlingen van de openbare lagere school in Terwolde in 1898.
(Foto coll. O.K.V.)*

Tenzij anders vermeld komen alle foto's in deze Kroniek uit de collectie van de O.K.V.

Kroniek 1999 - 1

1

Voorwoord

Themanummer onderwijs

Vorig jaar ontstond naar aanleiding van het 20-jarig bestaan van de Oudheidkundige Kring Voorst het idee om een Kroniek geheel te wijden aan het thema "onderwijs". De O.K.V. wordt de laatste tijd namelijk steeds meer ingeschakeld bij het onderwijs. Scholieren die voor het vak Geschiedenis een werkstuk moeten maken worden naar onze werkruimte gestuurd (of komen zelf op dat idee) om informatie te verzamelen over lokale historische onderwerpen. Ook houden O.K.V.-leden op verzoek spreekbeurten op scholen. Wij zijn blij, dat ook de jeugd de weg naar onze O.K.V. weet te vinden, en willen deze belangrijke rol bij het onderwijs zo goed mogelijk vervullen. Want hoe vreemd het ook mag klinken: ook wat betreft ons verleden heeft de jeugd de toekomst!

Aan onze oproep om een verhaal te schrijven over (het ontstaan van) een school in de gemeente Voorst of over leuke voorvallen van vroeger gaven verschillende leden gehoor. De artikelen die we binnen kregen varieerden in lengte en inhoud. Verschillende kanten van de Voorster onderwijsgeschiedenis worden belicht. Een totaalbeeld geeft dit themanummer zeker niet. In archiefstukken, in bestaande literatuur en in geheugens van mensen zullen nog veel gegevens beschikbaar zijn. Wellicht is het verzamelen van deze gegevens en het schrijven van de Voorster onderwijsgeschiedenis een idee voor een (afstudeer)werkstuk in het voortgezet of hoger onderwijs...

Degene die na deze Kroniek meer wil lezen over scholen in de gemeente Voorst verwijzen wij naar eerder verschenen boekjes en artikelen. Van enkele scholen zijn jubileumboeken uitgegeven, zoals van de St. Martinusschool in Bussloo (1872-1997); de Chr. School Ten Holtens Erve in Nijbroek (1922-1997); de Openbare school in Teuge (1861-1991); de Eben Haëzerschool in Teuge (1933-1983); de Chr. School De Wingerd in Twello (1920-1995); De Oase in Twello (1971-1996); de Wilsedijkschool in Twello (1911-1986).

Ook verschenen in voorgaande Kronieken enkele verhalen over scholen en onderwijs in de gemeente Voorst, zoals:

"De lagere school van onze voorouders" en "Bijzondere schoolorde voor het departement Gelderland" in Kroniek 1983-3;

"Meester Van Raaij, hoofd van de School met de Bijbel" (hierin ook veel informatie over de start van deze school in Voorst) in Kroniek 1996-1;

"Willem Frederik van Amstel" (een tekenaar/schoolmeester met soms afwijkende opvattingen) in Kroniek 1996-3;

"De Latijnse school in de tijd van Alexander Hegius" en "De gemeente Voorst in de negentiende eeuw" over de bouw van de school in Twello in Kroniek 1998-4.

Maar nu terug naar de Kroniek die voor u ligt. De ingezonden kopij was van zo'n omvang, dat de redactie niet genoeg had aan de gebruikelijke 28 pagina's. Onze penningmeester gaf gelukkig toestemming om deze keer een Kroniek van 40 pagina's te ma-

ken. Door voor deze keer ook de vaste rubrieken te laten vervallen is extra ruimte voor het thema vrijgemaakt. Ondanks dat moeten er toch nog enkele artikelen blijven

liggen; deze komen in een van de volgende Kronieken aan bod.

De redactie wenst u extra lang leesplezier met deze Onderwijs-Kroniek.

Van de bestuurstafel

door L. Sevenster

De aankondigingen voor de lezing en de ledenvergadering vindt u niet in deze Kroniek,

maar worden u via de post toegezonden.

De bewaarschool te Terwolde

door J. Lubberts

De eerste bewaarscholen

De eerste vormen van bewaarscholen komen we al tegen in de middeleeuwen. Deze schooltjes (of zijn het opvangtehuizen voor kleine kinderen) werden veelal gehouden door Begijnen. Begijnen zijn weduwen of ongehuwde vrouwen die gemeenschappelijk als geestelijk zuster leven zonder een kloostergelofte te hebben afgelegd. Deze schooltjes bestonden voor 1800 vooral in grote steden en werden geleid door vrouwen, die op deze manier in hun onderhoud wilden voorzien.

De meningen over de waarde van deze schooltjes liepen sterk uiteen. Sommigen vonden dat de schooltjes opgericht werden uit puur winstbejag, maar anderen waren de mening toegedaan dat ze toch wel enig nut hadden. Ze vingden kinderen op van bijvoorbeeld moeders die buitenshuis de kost moesten verdienen. Deze scholen werden matressenschool genoemd. Een matres is

een houdster van een bewaar- of kleuterschool.

Het bewaarschoolonderwijs

Na de onderwijswet van 1806 kwamen er langzamerhand meer en meer bewaarscholen waar men de kinderen ook iets trachtte bij te brengen. De Maatschappij tot Nut van het Algemeen, in de volksmond het Nut genoemd, spande zich aan het begin van de vorige eeuw in om degelijk openbaar bewaarschoolonderwijs van de grond te krijgen. Later zou ze eigen Nutsbewaarscholen stichten. In gebieden met een overheersend rooms-katholiek geloof heeft de oprichting van onderwijscongregaties voor vrouwelijke religieuzen vanaf het midden van de vorige eeuw gezorgd voor een grote toename van bewaarscholen. De meeste bewaarscholen rond 1870 bestonden dan ook op confessioneel-bijzondere grondslag. Intussen was het bewaarschoolonderwijs uit

de nieuwe onderwijswet van 1857 verdwenen. Het enige dat overbleef van de oude wet was, dat men geen onderwijs geven mocht in lokalen die schadelijk voor de gezondheid waren. Het examen voor bewaarschoolhoudster, dat de wet van 1806 nog kende, werd ook niet meer afgenomen. Aan het leiden van dergelijke scholen werden geen officiële eisen meer gesteld. Wel was er veel particulier initiatief op dit gebied. Het bewaarschoolwezen bleef voorlopig een particuliere aangelegenheid.

Veranderingen

Vanaf 1860 kwam er enige verandering in het bewaarschoolonderwijs. De onderwijsmethode van Fröbel vond opgang. Deze methode hield in dat de leidende activiteit van de onderwijzeres verminderde en dat de zelfwerkzaamheid van het kind werd bevorderd. Vandaar dat de naam Fröbelschool ontstond naast de naam bewaarschool. Kritiek op de bestaande bewaar- of Fröbelscholen leidde tot het ontstaan van nog een nieuw type school, de Montessori-kleuterscholen. Deze werden hoofdzakelijk bezocht door kinderen uit de gegoede kringen. Na de Tweede Wereldoorlog kwam de naam kleuterschool in zwang.

Het eerste kleuteronderwijs in de gemeente Voorst

Het eerst is op Duistervoorde een bewaarschool gekomen. Dit is niet geheel onlogisch, gezien het feit dat men in de katholieke streken van Nederland en dan vooral in het zuiden reeds veel ervaring opgedaan had met bewaarscholen. Deze bewaarscholen werden geleid door vrouwelijke religieuzen. Op Duistervoorde werd in 1898 met

behulp van vrouwelijke religieuzen een bewaarschool gesticht. Het waren Zusters van Liefde van Jezus en Maria, Moeder van goede bijstand uit Schijndel in Noord-Brabant die hier deze vorm van onderwijs gestalte gaven.

"Ons Dorpshuis"

De bewaarschool in Terwolde is op een geheel andere manier tot stand gekomen dan het schooltje in Duistervoorde. Deze kleuterschool werd gesticht door een vereniging en wel de vereniging "Ons Dorpshuis". De vereniging "Ons Dorpshuis" werd opgericht door een aantal dorpsnotabelen uit Terwolde. Volgens de Staatscourant van 3 december 1923 stelde zij zich onder andere ten doel:

- Het stichten en in stand houden van een verenigingsgebouw.
- Het verspreiden van nuttige en maatschappelijke kennis.
- Het aanvullen der algemene ontwikkeling.
- Het versterken der onderlinge band der inwoners.
- Gelegenheid geven tot houden van lezingen, vergaderingen etc.
- Het geven van cursussen.
- Het inrichten en instandhouden eener openbare leeszaal en uitleenboekerij.

Haar werkgebied strekte zich uit over de dorpen Nijbroek, Terwolde en omgeving. Het door haar gestichte verenigingsgebouw, "Dorpshuis" geheten, werd op 1 oktober 1923 feestelijk geopend. Dit door architect Frederik Gerrit Haverkamp ontworpen gebouw stond op de plaats van het huidige café-restaurant "Dorpszicht". De begroting voor dit gebouw bedroeg 7.000 gulden.

De bewaarschool

De bewaarschool of köttelschule (keutelschool), zoals zij in de volksmond genoemd werd, heeft vooral in de eerste jaren een moeilijk bestaan geleid. Uit de eerste tien jaar van haar bestaan, van 1925 tot 1935, is een financieel overzicht bewaard gebleven. Het salaris van de onderwijzeres bedroeg in 1925 f 200 per jaar en in 1935 was dit salaris opgelopen tot f 270 per jaar. Er was ook nog een hulp aanwezig die een salaris genoot van gemiddeld f 51 per jaar. Hoeveel uur zij hiervoor moesten werken is niet bekend.

Aan leermiddelen werd de eerste tien jaar gemiddeld f 23,86 uitgegeven.

Bedroeg het schoolgeld de eerste vijf jaar gemiddeld f 11,60, na 1929 bedroeg het schoolgeld gemiddeld f 8,82 per jaar. Vervolgens had men nog inkomsten uit giften, waarvoor men met een lijst langs de deur ging. Deze giften bedroegen gemiddeld f 150. Dat het desondanks moeilijk was om de touwtjes aan elkaar te knopen, blijkt uit de toelichting die de penningmeester in de kantlijn schreef van het tienjarenoverzicht. Hier schrijft hij:

"Uit de laatste kolom blijkt hoe weinig er per jaar voor zaalhuur, verwarming en schoonmaak overbleef. De vereniging "Ons Dorpshuis" had dus geregeld een nadelig saldo aan de bewaarschool. Bij

"Ons Dorpshuis" was niet alleen onderkomen voor de bewaarschool maar ook voor de gymnastiekvereniging.

vermindering subsidie zou dit nadelig saldo zo groot zijn, dat voortzetting haast onmogelijk zou worden".

Het gemiddeld aantal leerlingen bestond de eerste tien jaar uit 23 kinderen. Niet bekend is of er een groot verschil was tussen het aantal meisjes en jongens. Het kleinste aantal was zestien en het hoogste aantal 27.

Subsidie

In eerste instantie werden alle aanvragen voor subsidie voor de bewaarschool afgewezen. De vereniging "Ons Dorpshuis" kreeg wel subsidie voor haar inmiddels opgerichte afdeling gymnastiek: f 50 per jaar. Voor de naaischool kreeg ze f 5 per leerling per jaar. De vraag om een bijdrage van

de gemeente van f 300 werd niet gehonoreerd. Ook latere aanvragen van f 15 per kind werden afgewezen.

In de gemeenteraad liepen de meningen over subsidie voor de bewaarschool sterk uiteen, zoals blijkt uit de raadsverslagen. Een bloemlezing uit de notulen van voor 1929 laat zien hoe men over de bewaarschool dacht:

Hr. D. vindt dat er niet genoeg gedaan kan worden voor 't kind. Er zijn veel gezinnen waar de vrouw geen tijd heeft om op de kinderen te passen. De bewaarscholen komen ten goede aan 't huisgezin.

Hr. N. voelt er niets voor, ouders moeten zelf maar voor hun kinderen zorgen.

Hr. P. acht de bewaarscholen nodig opdat

De kleuterklas stond in 1948 onder leiding van juffrouw Seffinga en vond onderdak in café Dorpzicht.

de kleine kinderen van straat komen.

Hr. G. was eerst tegen, nu voor, omdat het zijns inziens nuttig en nodig is dat de kleine kinderen van de straat komen.

Voorz. vindt dat ouders zelf voor hun kinderen moeten zorgen en 't gaat zijns inziens te ver indien de ouders hun kinderen van nog geen vijf jaar niet kunnen opvoeden. Met halen en brengen hebben de ouders meer last dan gemak. Wordt er eenmaal mee begonnen, dan zullen er in de gemeente Voorst vele bewaarschooltjes opgericht worden en daar wil hij voor waarschuwen. Hr. D. zegt dat op 't Rode Dorp in Twello een heel troepje kleine kinderen de straat wordt opgestuurd en wijst op de taal en verwording.

Baron van H. wijst nog eens op de kleuterschool te Duistervoorde.

Hr. M. deelt mede, dat om financiële reden geen bewaarschool is opgericht in Voorst.

Hr. W. wijst nog eens op de tuchteloosheid van de jeugd en acht 't beter dat de kleine kinderen in een bewaarschool aan orde en regel worden gewend.

Hr. L. vindt het een groot bezwaar subsidie te geven; over een tijdje kan er wel weer een andere vereniging komen met een veertiental leden en dan is het eind niet te overzien.

Hr. W. wijst nog eens op het verschil tussen stad en platteland. Hij vindt de afstand op het platteland een groot bezwaar.

Hr. D. wijst er op, dat er posten op de begroting staan die minder nut afwerpen.

Hr. W. vraagt zich af of het wel nuttig is de ouders van de zorg hunner kinderen te ontheffen.

Hr. W. wijst er nog eens op dat met brengen de kinderen te vroeg van huis moeten.

Hr. L. acht de gemeente te groot voor bewaarscholen.

Voorz. vindt dat het eigenlijk geen onderwijs is, maar kinderen bezig houden.

Hr. N. antwoordt hierop dat dit toch de taak van de ouders moet zijn.

Uiteindelijk besluit de raad op 24 december 1929 om f 10 aan subsidie per kind te verstrekken.

Onderwijzeres

De eerste onderwijzeres aan de Terwoldse bewaarschool was Rika Oosterbroek. Zij had voor die tijd bij een boer gediend, maar door bedrijfsbeëindiging was zij zonder werk geraakt. Zij had geen enkele affiniteit met het onderwijs in welke vorm dan ook. Zij werd geïnstrueerd door de echtgenote van huisarts Van der Pot. Daar leerde zij versjes en spelletjes om de kinderen bezig te kunnen houden. Tevens kreeg zij enig onderricht van een ver familielid van mevrouw

De bijna honderdjarige Rika Oosterbroek, de eerste kleuterschooljuffrouw te Terwolde. (Foto coll. E. Kluin.)

Van der Pot die dit werk in Deventer deed. Rika Oosterbroek heeft dit werk slechts enkele jaren gedaan en is vervolgens als dienstmeisje op Huize "de Poll" gaan werken. omdat dat beter betaald werd.

Huisvesting

De kleuterschool was tot omstreeks 1954 gevestigd in café-restaurant Dorpzicht in een zaaltje achter de gelagkamer. Van dit zaaltje werd ook door de afdeling gymnastiek van sportvereniging Terwolde gebruik gemaakt. Door grotere toeloop en veranderingen in de maatschappij was de eigenaar van Dorpzicht genoodzaakt uit te breiden en te moderniseren. Het gevolg was dat men nu terecht kwam bij café Ruimzicht van de familie Kamphuis. Hier bleef de kleuterschool tot 1959, toen men wegens opheffing van het café en de daarmee samenhangende verbouwing moest omzien naar iets anders. Men kreeg de beschikking over een houten noodgebouw. De officiële opening vond plaats op 24 augustus 1959. Dit noodgebouw werd geplaatst ach-

ter de woning van de hoofdonderwijzer aan de Leliestraat. In dit gebouw is de kleuterschool gebleven tot de bouw van een nieuwe openbare lagere school, waarvan een gedeelte bestemd was voor het kleuteronderwijs.

Het einde

De kleuterschool te Terwolde is ondanks alle problemen blijven bestaan, totdat het kleuteronderwijs in 1985 is geïntegreerd in de basisschool. Helaas heeft men het gehele archief van de bewaarschool na de integratie in het basisonderwijs verbrand. *P.S. Indien iemand gegevens heeft, hoe gering ook, of iets weet te vertellen over het kleuteronderwijs, houden wij ons zeer aanbevolen. Dit om het verhaal compleet te kunnen maken.*

Bronnen

Archief Gemeente Voorst.
Archief O.K.V.
Gesprek met de eerste onderwijzeres.
Privé-gegevens van de auteur.

Het R.K. onderwijs in de St. Martinusparochie te Duistervoorde

door Th. Küpers

De oudste geschiedenis

In de oudste geschiedenis van het kasteel Duistervoorde, dat nauw verwant was met de parochie, vinden we nergens gegevens over onderwijs in deze katholieke gemeenschap. Het is dus niet bekend of - zoals wel beschreven staat in geschiedenissen van grote kastelen - de heren van Duistervoor-

de op eigen kosten een schoolje opgericht hebben voor de kinderen van hun pachters en werklieden. Wel zullen ze een huisleraar hebben gehad voor hun eigen kinderen tot deze in Deventer het verdere onderwijs gingen volgen aan bijvoorbeeld de Atheneumschool in het Lamme van Diezeklooster aan de Pontsteeg dezer stad.

Alle andere kinderen gingen, voor zover het in de gezinnen mogelijk was, naar de openbare school in Twello. Die was gelegen achter de Dorpskerk, op de plek waar nu het gebouw "Irene" staat. Lang niet alle kinderen gingen naar school, zeker de ouderen niet. Er was thuis, en in het hoogseizoen vooral op de boerderij, meer dan werk genoeg. En er was tot het jaar 1900 nog geen leerplicht. Deze werd ingevoerd bij wet van 7 juli in genoemd jaar. Er woedde in die jaren een schoolstrijd die pas eindigde in 1920. Toen vond de gelijkstelling van onderwijs plaats en werd ook het R.K. onderwijs gesubsidieerd door het Rijk.

Begin R.K. onderwijs St. Martinus

Op al die veranderingen wilde het rooms-

katholieke kerkbestuur van Duistervoorde niet wachten. In toenemende mate werd er druk op hem uitgeoefend om er voor te zorgen dat de parochie een eigen school zou krijgen. Van de overheid was geen enkele financiële steun te verwachten. Geen probleem, want een geldinzameling middels een intekenlijst bracht zoveel op dat Deken Rekvelde het aandurfde om de bouw van een katholieke school in Duistervoorde op gang te brengen.

Op 4 augustus 1873 vond een eerste gesprek plaats met Jhr. Frans van Nispen uit Gorssel over aankoop van een stuk grond, gelegen - vanuit de kerk bekeken - rechts aan het begin van de Kerklaan. De vraagprijs werd te hoog bevonden, maar op 2 september van dat jaar kwam men tot een ak-

Klasfoto van de R.K. Jongensschool uit 1924. Rechts staat het hoofd van de school, meester Stoffels; links staat juffrouw Pijnappel.

koord en werd de kerk voor f 1500,- eigenaar van een perceel grond. Toch bleken er nog wat haken en ogen aan te kleven en de koop werd nog weer even aangehouden. Eindelijk op 8 februari 1874 was alles in kannen en kruiken. Op 25 februari daarop volgend vond de aanbesteding plaats van schoolgebouw en meestershuis.

Opening school

Onder de voortvarende stimulans van de pastoor der parochie, Deken Antonius Rekvelde, kon in oktober 1874 de eerste katholieke lagere school worden geopend. Als bovenmeester werd benoemd de heer C. Lauret, die tevens organist was in de parochiekerk. Hij ontving hiervoor een totale jaarwedde van f 800,-.

Ook waren er vijf schoolmeesters aangehouden, van wie een enkeling nog kwekeling was.

Hun namen en jaarwedden waren:

H. Burgers	f 150,-
G. Debets	f 66,66
C. van den Hurk	f 162,50
W. Van Riggelen	f 133,32.

Inmiddels was er een grote behoefte ontstaan om meisjes die van school kwamen verder te bekwaamen in naaien en andere nuttige handwerken. Daarom besloot het kerkbestuur om iets verder de laan in, maar wel aan dezelfde kant als de school, hiervoor een huis te doen bouwen. In 1876 werd hier begonnen met het geven van dit soort onderwijs. De school werd in de volksmond de naaischool van Jans de Haan genoemd. Heden ten dage woont de familie G. Driesen in dit pand.

Het ging goed met de nieuwe school. In 1887 waren er 170 jongens en meisjes die de klaslokalen bevolkten. Natuurlijk was er toen nog geen centrale verwarming en moesten de kachels gestookt worden als het koud was. Een rekening uit 1887 vermeldt de kosten hiervan:

40 hl gruis	f 27,-
5000 turven	f 21,50.

Een andere rekening uit 1887 geeft aan dat het kerkbestuur f 88,17 uitgaf aan schoolbehoeften. Het leerlingenaantal groeide gestaag en in 1899 werd besloten een meisjesschool te stichten tegenover de toen tien jaar oude Martinuskerk.

Meisjesschool

De aanbesteding van de meisjesschool vond plaats op 10 juni 1899. Voor een bedrag van f 2046,55 totaal werd de bouw gegund aan diverse plaatselijke ambachtslieden. In een verslag over die aanbesteding lezen we namen van:

S. Hattink, metselwerk:	f 898,-
R. de Haan, timmerwerk, balklaag en kap:	f 335,-
L. de Haan, buitenkozijnen, ramen en deuren:	f 107,-
G. de Ruiter, loodgieterswerk:	f 447,15
Burgers verf en glaswerk met materialen:	f 263,-.

Bovenstaande bedragen zijn waarschijnlijk de arbeidslonen, want in een ander verhaal in het parochiearchief staat een bedrag van f 8625,- vermeld, zonder dat dit gespecificeerd is.

De financiering van deze bouw was geen probleem. Deken Rekvelde liet de Antonius-school geheel op zijn kosten bouwen.

Een grotere zorg van velen was: wie zullen straks les geven aan deze nieuwe school. Maar ook hier was al in voorzien want Deken Rekvelde, een man met een vooruitziende blik, had al in 1898 overleg gepleegd met de Algemene Overste van de Zusters van Liefde die in Schijndel (NB) hun moederhuis hadden. Deze congregatie had namelijk het onderwijs vooral als haar doelstelling en de vraag van de pastoor was om een aantal Zusters maar Duistervoorde te mogen halen die het onderwijs op de nieuwe meisjesschool ter hand zouden gaan nemen.

Na beraad en goedkeuring van de Aartsbisschop van Utrecht kwam de toestemming en mocht de parochie in april 1898 Zusters verwelkomen.

Een gedenkwaardige dag

28 april 1898 was een gedenkwaardige dag voor Duistervoorde. Op deze dag kwamen vijf zusters uit Schijndel naar Duistervoorde. Zij werden met twee rijtuigen in Deventer afgehaald en in Duistervoorde door het kerkbestuur hartelijk welkom geheten. De huishoudster van de pastoor had voor een heerlijke maaltijd gezorgd.

De zusters namen hun intrek op Huize Duistervoorde dat al in 1878 eigendom was geworden van de parochie. Van dat moment af kreeg het monumentale gebouw de naam "Sint Antonius Gesticht" of "St. Antonius-klooster".

Als overste werd aangesteld Zuster Celestine en tot eerste raadzuster Zuster Francoise. De andere drie zusters waren Zuster Rochusia, Zuster Mechlina en Zuster Alida. Zij gingen het onderwijs voor kleuters verzorgen in één van de kamers van het

klooster. Op 1 juli 1900 werd de nieuwe meisjesschool geopend. Als hoofd werd aangesteld Zuster Stephana Aarts. Op 25 juni 1901 werd als onderwijzeres van bijstand aangesteld Zuster Emilia Schreven. Op 22 augustus 1902 komt Zuster Hermanna Lambooy als bewaarschoolonderwijzeres en gaat Zuster Alida les geven aan de naaischool.

De zusters zullen niet op de dag van aankomst begonnen zijn met het geven van lessen, maar men kan stellen dat de eerste bewaarschool in de gemeente Voorst begin 1898 gesticht werd te Duistervoorde. De Zusters van Liefde zijn 60 jaar op Duistervoorde geweest.

"Door de opening van deze meisjesschool in den jare 1900 werd den Heeren onderwijzers een zware concurrentie bezorgd, die ongetwijfeld een zeer grooten invloed had op het onderwijs der kinderen. Wellicht heeft deze hoffelijke naijver er niet weinig toe bijgedragen dat beide scholen thans steeds vooruitgaan zoodat de rijksschoolopziener niet aarzelde om openlijk zijne goedkeuring te hechten aan de gebouwen en zijne volle tevredenheid te betuigen over het onderwijs in beide scholen".

Bovenstaand citaat is ontleend aan een stuk geschiedschrijving van de parochie door Pastoor Hooyman die pastoor was van 1901 tot hij hier overleed op 4 juni 1922.

Leerplicht

In 1920 werd de leerplichtwet van kracht, hetgeen betekende dat kinderen niet zomaar straffeloos thuis konden blijven. Het kerkbestuur kreeg toen zowaar subsidie, strek-

kend over zes maanden. Het bedrag was f 125,-. Omdat zo'n bedrag lang niet voldoende was om de kosten te dekken - er was immers nog geen gelijkstelling met het openbaar onderwijs - moesten de ouders schoolgeld betalen. Over een periode van zes maanden werd een bedrag van f 84,50 ontvangen. Maar lang niet alle ouders wilden of konden dit geld missen. Het kerkbestuur meende toen echter voet bij stuk te moeten houden en, zo lezen we in een notulenboek van het kerkbestuur: *"De voorzitter (pastoor) werd opgedragen om de onwillige ouders, die het schoolgeld niet wilden betalen die lui van uit de preekstoel te vermanen en nog drie maanden te zullen wachten op de betaling"*.

Protestanten op de R.K. school

Met de komst van de Zusters was de naaischool van Jans de Haan overbodig geworden: in 1900 werd naast de meisjesschool nog een schooltje gebouwd waar naaionderwijs door de Zusters zou worden gegeven en waarin ook een bewaarschool zou worden ingericht.

Deze naaischool zou in februari 1907 leiden tot hevige discussies binnen het kerkbestuur. *"Op een van de vergaderingen stelde Baron van Hövell aan den voorzitter de vraag waarom protestantse meisjes niet meer op de naaischool der Zusters worden toegelaten"*.

Het antwoord van de pastoor was, dat de aartsbisschop in januari aan de pastoors nog nieuwe instructies had gegeven om met name in de catechismuslessen met de kinderen voortdurend te praten over de gevaren die een vertrouwelijke omgang met protestantse kinderen met zich meebracht.

Deze omgang moest dus zoveel mogelijk vermeden worden. Hieruit mocht genoegzaam blijken dat toelating van protestantse kinderen niet geoorloofd was. Baron van Hövell verklaarde hierop, dat hij zich daarmee niet kon verenigen en daarom tegen 1 maart 1907 zijn ontslag als kerkmeester zou aanvragen. Dat kreeg hij op 25 februari. Toen de baron bedankte, meende kerkmeester Jan Havekes dat hij ook ontslag moest aanvragen. Misschien, zo vermelden de notulen, deed hij dat ten believe van de baron? Ook hem werd door de aartsbisschop ontslag verleend per 10 maart 1907.

Schoonmaak

Het schoonhouden van de klaslokalen was voor de meisjesschool, de Sint Antonius-school, geen probleem. De Zusters beschouwden het als hun taak hiervoor te zorgen en ze vonden steeds wel andere meisjes bereid om hen hiermee te helpen. En dan verbaast het misschien dat in de notulen van 1914 vermeld staat: *"Besloten werd om eindelijk de 'plees' voor de meisjes door Horstink in orde te laten maken"*. Het schijnt dat er voor de meisjesschool een tekort aan leerlingen dreigde te ontstaan. Om deze reden werd op 5 februari 1910 in een vergadering van het kerkbestuur besloten om enige meisjes van elders aan te trekken om het wettige aantal kinderen op die school te hebben. In diezelfde vergadering werd vanwege de grote aanwas van leerlingen voor de jongensschool besloten deze school uit te breiden met enige lokalen. Deze uitbreiding zou dan betaald kunnen worden met het geld dat de verkoop van een aantal gerooide eikenbomen aan de laan had opgebracht.

Zo'n overbevolkte school moest natuurlijk goed schoon gehouden worden. Anders dan bij de meisjesschool werd hiervoor op 13 april 1908 een betaalde kracht aangesteld in de persoon van Antonia Timmermans. Zij kreeg een betaling van f 100,- per jaar, f 40,- voor de zomertijd van 1 mei tot 1 november en f 60,- voor de wintertijd van 1 november tot 1 mei. Hiervoor moest zij elke week de schoollokalen uitvegen, de banken stoffen, zand uitvegen, eens per maand dweilen en in de paas- en zomervakantie de schoollokalen schrobben en alles binnen en buiten de school schoonhouden. Tot 1912 heeft mejuffrouw Timmermans dit werk gedaan. Toen werd het overgenomen door de weduwe G. de Haan.

Nieuwbouw

In de vergadering van 20 maart 1915 werd uitgebreid gesproken over de overbezette klassen van de jongensschool. Men stond in dubio: weer een lokaal aanbouwen aan de oude school, of een heel nieuw schoolgebouw met vier lokalen. Jan de Haan kreeg het verzoek om van beide mogelijkheden een begroting te maken. Na veel wikken en wegen werd uiteindelijk besloten om een nieuwe school te laten bouwen met zes lokalen. De architect Jan de Haan zou samen met de gemeenteopziener Ter Haar bestek en tekening gaan maken.

Over de plek waar men de nieuwe school zou bouwen was men het snel eens. Een stuk land aan de overkant van de school, tijdelijk verhuurd aan Dieks Horstink die daarvoor per jaar f 75,- huur moest betalen, werd er voor bestemd.

Voor de aanbesteding hadden vijftien aannemers ingeschreven; de hoogste inschrijving

bedroeg f 19.950,-, de laagste f 17.112,-. Na enig beraad werd de bouw gegund aan de laagste inschrijver, gebroeders R. de Haan. Voorwaarde was dat men op 1 augustus het gebouw moest opleveren. Het meubilair van de oude school zou nog gebruikt moeten worden daar de houtprijzen te hoog waren om allemaal nieuwe banken te maken. Slechts één lokaal zou voorzien worden van nieuw meubilair.

Op 1 augustus 1916 was de school nog niet helemaal afgewerkt. Toch werd besloten om het gebouw in gebruik te nemen. Op zaterdag 19 augustus werd de nieuwe Sint Martinusschool door Deken Rekvelde ingewijd. Dit in aanwezigheid van de architect J. de Haan en het hoofd van de school, de heer J.H. Stoffels, die de opvolger was van de heer Constantinus Lauret. Deze was na een langdurig lijden overleden op 12 januari 1902.

Na een gezongen H. Mis op maandag 21 augustus namen de jongens hun nieuwe school in bezit.

Het schijnt dat Duistervoorde een erg vruchtbare streek was, want de kinderrijke gezinnen waren talloos en dat had als gevolg dat de beide scholen al weer spoedig met ruimtegebrek te kampen hadden. Beide scholen moesten dringend met twee lokalen worden uitgebreid. Daarom hield het kerkbestuur op eind oktober 1920 een aanbesteding. Helaas ging dit ver boven de begroting van architect J. de Haan, zodat alleen de jongensschool werd gegund voor een bedrag van f 18.910,-.

Een hernieuwde aanbesteding in december van de uitbreiding van de meisjesschool werd gegund aan aannemer Ter Weekel in Twello voor f 23.085,-.

Om dit alles te kunnen financieren had het kerkbestuur aan de Sallandse Bank f 45.000,- te leen gevraagd à 6,2%. Deze lening bleek toch niet nodig, daar parochianen f 47.650,- beschikbaar stelden.

Bewaarschool

Niet alleen de lagere scholen kampten met ruimtetekort, ook deed zich, vooral door de kinderrijke gezinnen, spoedig de behoefte gevoelen aan een bewaarschool. In 1926 werd daarom achter de meisjesschool een nieuw tweelokaalig gebouwtje gesticht, waarvan het ene lokaal als bewaarschool en het andere als naaischool werd gebruikt. Schijnbaar kwam er geen einde aan de groei van de bevolking van Duistervoorde; spoedig was ook dit bewaarschoollokaal te klein. Dikwijls waren er 70 à 80 kleuters in één lokaal. Er moest weer uitgebreid worden. Pastoor Hooyman was voorstander van de bouw van een geheel nieuwe bewaarschool aan de Kerklaan. Maar helaas kwam het daar niet van en de huidige school werd

weer met een lokaal uitgebreid.

Een belangrijk besluit nam het kerkbestuur in februari 1921. Naast kerk, pastorie en patronaat werden ook de scholen voorzien van elektriciteit. Elektriciën J. Alfering nam dit karwei aan voor f 2920,-.

Wat een verademing dat de lucht van de petroleumlampen niet langer van invloed was op de leerprestaties. Alhoewel het zeker nog niet zo was, dat bij de meeste leerlingen thuis deze "zegening van de moderne tijd" entree had gemaakt. Zeker in de zogenaamde onrendabele gebieden en de achteraf gelegen boerderijen zou het nog 25 jaar duren voordat men ook daar de knop van de schakelaar kon omdraaien.

Nu er inmiddels bijna 125 jaar verstreken zijn sinds de oprichting van de eerste school van Duistervoorde, gedenken wij in dankbaarheid het initiatief van Deken Rekvelde. Maar ook onze voorouders die vaak met grote financiële inspanning het onderwijs in stand hielden.

Uit de school geklapt...

Als je zoals ik meer dan je halve leven de school hebt kunnen bekijken vanuit de schoolbank, maar ook van vóór de klas, zou je kunnen stellen, dat je het onderwijs redelijk kent.

Er is nogal wat veranderd in de loop der jaren. Helaas was het niet altijd een verbetering.

Na een omzwerving van zo'n zes, zeven jaar kwam ik in september 1998 als ar-

door A. de Rek

chiefassistent bij het Streekarchief Oost-Veluwe terecht. Hier ontdekte ik al snel dat het vroeger niet veel beter was. Als je leest wat er zich rond 1857 zoal in de scholen afspeelde, rijzen je de haren – als je die tenminste nog hebt – bij tijd en wijle te berge.

Hieronder worden slechts twee jaren beschreven uit het onderwijs in de gemeente Voorst, gezien door de ogen van

de Schoolcommissie, die op 8 december 1857 door de gemeenteraad werd benoemd. Hierbij is geput uit de notulen van deze commissie en enkele in de raadsvergadering ingekomen stukken uit die tijd.

Op 13 augustus van het jaar 1857 kwam de Wet op het Lager Onderwijs gereed. Nu moet je niet denken, dat die ook meteen overal werd ingevoerd. In de gemeente Voorst duurde dat bijvoorbeeld nog tot 1860. Wel werd door de gemeenteraad in zijn vergadering van 8 december 1857 een Plaatselijke Schoolcommissie in het leven geroepen. Deze kreeg echter de zeggenschap over alle openbare scholen in de hele gemeente Voorst, zodat eigenlijk geen sprake was van een plaatselijke, maar van een gemeentelijke Schoolcommissie. Opvallend in onze – moderne – ogen is dat de commissie uitsluitend uit heren bestond, van emancipatie had men nog niet gehoord. De lijst met kandidaten bevatte bovendien mannen van naam:

J.R. Krepel, G.C. Crommelin, A.F. Baron Sloet van Zwanenburg, H.L. van Hooff, G. IJsseldijk, V.F. Baron Bentinck, E. Ankersmit, B. Bunk, J.A. Markvoort, J. Wttewaai, dr. J. de Kruijff en U.O. Wilkens.

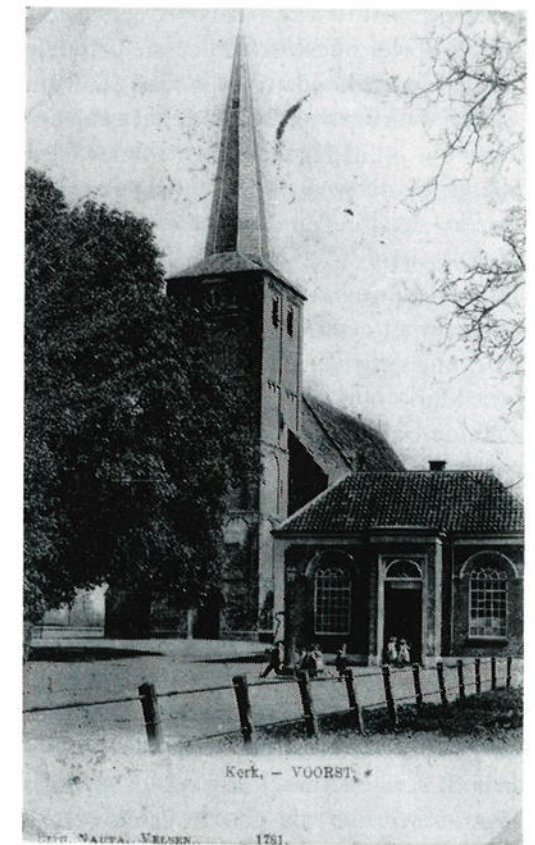
De heren werden opgeroepen om op **22 december 1857 om 11 uur 's morgens** de eed te komen afleggen "in een door de burgemeester aangewezen lokaal van de weduwe W.J. van Enter te Twello".

(Uit het register van de Burgerlijke Stand blijkt dat het gaat om Aaltjen Mol, geboren 10-12-1797 te Voorst, gehuwd 14-01-1818 met Willem Jan van Enter, ge-

boren 01-01-1767 te Twello. Voor Willem Jan van Enter was het zijn tweede huwelijk. Blijkbaar gaat ook hier het gezegde van de oude bok en het jonge blaadje op.)

Twee kandidaten – Markvoort en Wttewaai – waren verhinderd en twee andere kandidaten – dr. de Kruijff en dhr. Wilkens – bedankten voor de eer.

Na de beëdiging ging de Schoolcommissie meteen aan het werk: Er moesten een voorzitter, een secretaris en een penningmees-

In 1816 werd de openbare school in Voorst gebouwd. Deze foto dateert uit 1906. (Foto coll. gem. Voorst.)

ter worden gekozen uit de net beëdigde groep. Er moest ook een huishoudelijk reglement worden opgesteld. De vergadering besloot om tot voorzitter te kiezen de heer H.L. van Hooff, tot secretaris de heer A.F. Baron Sloet van Zwanenburg en tot penningmeester de heer J.A. Markvoort. Omdat die laatste niet aanwezig was, zou de voorzitter hem polsen.

Verder werd afgesproken dat de voorzitter en de secretaris een ontwerp-Huishoudelijk Reglement zouden opstellen. De commissie zou officieel per 1 januari 1858 in functie treden. Tot slot van deze eerste vergadering werd besloten de eerste officiële vergadering te houden op 4 januari 1858 om 10 uur 's morgens in het door het gemeentebestuur tot nader order vast aangewezen lokaal bij de weduwe W.J. van Enter te Twello.

Toen op **4 januari 1858** de Schoolcommissie voor het eerst officieel in functie haar volgende vergadering hield, moest eerst de heer Markvoort worden beëdigd. Hij aanvaardde ook zijn benoeming tot penningmeester.

Daarna kwam het Huishoudelijk Reglement aan de orde. De heren Van Hooff en Baron Sloet hadden er iets moois van gemaakt. Het Reglement telde maar liefst veertien artikelen, die één voor één werden besproken. Op slechts enkele artikelen werden amendementen ingediend. Zo wilde de vergadering in artikel 7 vastgelegd zien, dat "als de helft der leden aanwezig is (*het ontwerp ging uit van 2/3*) de voorzitter de vergadering opent een kwartier na de bepaalde tijd." (*Hier zien we de "wettelijke basis" van het Twello's kwartiertje de kop op-*

steken.)

Het aantal van veertien artikelen werd blijkbaar toch nog niet genoeg gevonden; men voegde nog een vijftiende toe, waarin werd geregeld dat de vergadering te allen tijde het Huishoudelijk Reglement zou kunnen "herzien, wijzigen of uitbreiden". Er zouden 50 exemplaren van het Huishoudelijk Reglement worden gedrukt, zodat elk lid van de Schoolcommissie een exemplaar kon ontvangen. De overige exemplaren werden in het archief bewaard tot ze nodig waren.

In de Instructie voor de Plaatselijke Schoolcommissie in de gemeente Voorst, die op 17 december 1857 door de gemeenteraad werd vastgesteld, stond in artikel 3: "de benoeming van de leden van de Schoolcommissie door de Raad geldt voor een periode van 6 jaar. Elk jaar treden 2 leden af, te beginnen op 1 januari 1859. Voor de jaren 1859 t/m 1864 wordt de aftreding door het lot bepaald. De aftredende is opnieuw verkiesbaar."

Om aan dit artikel te voldoen, werd in deze vergadering een rooster van aftreden gemaakt. Door het lot werd bepaald dat zouden aftreden:

op 1 januari 1859 de heren J.R. Krepel en B. Bunk;
op 1 januari 1860 de heren E. Ankersmit en A.F. Baron Sloet van Zwanenburg;
op 1 januari 1861 de heren G.C. Crommelin en G. Dresselhuys;
op 1 januari 1862 de heren H.L. van Hooff en B.W. Vermey;
op 1 januari 1863 de heren J.A. Markvoort en W. Dibbetz; en tenslotte
op 1 januari 1864 de heren V.F.M. Baron Bentinck en G. IJsseldijk.

Er werd besloten in deze vergadering nog geen commissies van schoolbezoek in te stellen. De secretaris stelde voor hem te machtigen van de hoofdonderwijzers "schriftelijk renseignements te vragen omtrent hunne personen en die der hulponderwijzers en kweekelingen welke vereischt worden tot het daarstellen van een personeel Tableau". Eigenlijk hadden de commissies van schoolbezoek deze taak moeten uitvoeren.

In de vergadering van **6 april 1858** werden de heren W. Dibbetz, B.W. Vermey en G. Dresselhuys verwelkomd als nieuwe leden. De ingekomen stukken van die vergadering vermeldten o.a.:

1. Er waren twaalf stuks "Instructien" ontvangen van "den heer Burgemeester". Deze werden samen met een gedrukt exemplaar van het Huishoudelijk Reglement aan de leden opgestuurd.
2. Een "missive" ontvangen van de schoolopziener om de renseignements te willen geven van al de openbare en bijzondere scholen in de gemeente Voorst, "alsmede van de namen en voornamen van de op deze scholen werkzame onderwijzers, hulponderwijzers en kweekelingen".
4. Een "missive" ontvangen van de Inspecteur van het Lager Onderwijs in Gelderland. Hij wilde advies van de Schoolcommissie op het verzoek van Johannes Overmars, hulponderwijzer te Gietelo, om organist te mogen blijven in de kapel van Buslo (*het staat er hier nog met één s en één l*). De commissie zou positief adviseren.
5. Van de burgemeester werd bericht ontvangen van een Koninklijk Besluit, waarin

werd bepaald dat de inspecteur, de schoolopziener, de leden van de schoolcommissie en de hoofdonderwijzers portvrij met elkaar konden corresponderen. Er werd voorgesteld een verzoek aan de inspecteur te richten om het mogelijk te maken dat ook de leden van de schoolcommissie onderling portvrij konden corresponderen.

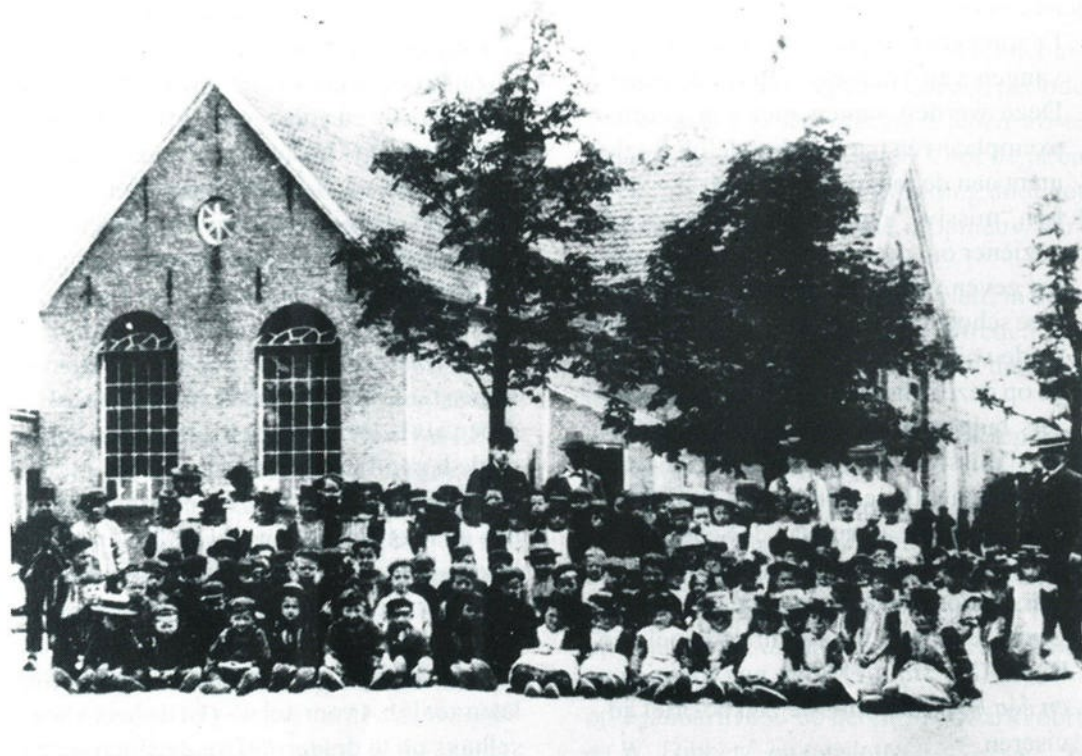
6. De schoolopziener schreef graag de vergadering van 6 april te willen bijwonen.
7. De inspecteur schreef zes "adressen" (*verzoekschriften*) met bijlagen te hebben ontvangen van de hoofdonderwijzers te Voorst, Wilp, Twello, Terwolde en Nijbroek. (*Ik tel er dus maar vijf, of het moet zijn dat de hulponderwijzer uit Gietelo wordt meegeteld*). Zij vroegen om naast hun betrekking die van koster en voorzanger, aflezer van publicatiën en klokkenist, "alsmede die van Nijbroek ook daarenboven de betrekking van doodgraver" te mogen "waarnemen". De inspecteur adviseerde gunstig op de verzoeken.

De voorzitter stelde nu voor een commissie samen te stellen voor het schoolbezoek. Hij droeg als leden voor: zichzelf, de secretaris en de heren Bentinck en IJsseldijk.

Baron Bentinck stond zijn plaats graag af aan de heer Dresselhuys. Die kon "als geneeskundige over de doelmatigheid der lokalen van de gezondheid der schoolkinderen oordelen". Er werd echter besloten de samenstelling van de bezoekcommissie te laten zoals het voorstel was en de heer Dresselhuys op te dragen "afzonderlijk, op een andere voor hem meest geschikte tijd een schoolbezoek tot dat einde te zullen doen".

Hij kon eventueel een ander lid van de commissie, dat in de buurt van de te bezoeken school woonde, meenemen. Vervolgens werd "den heer schoolopziener", dr. W.G. Brill, door de secretaris "in de vergadering binnengeleid". Hij werd wat later gevolgd door de Inspecteur van het Lager Onderwijs in Gelderland, dr. J.H. Kroon.

Bij de ingekomen stukken die op **22 juni 1858** door de commissie werden behandeld, zat ook het rapport van de schoolbezoekcommissie. Ze had een bezoek gebracht aan de zes openbare lagere scholen van de burgerlijke gemeente Voorst.

Vier jaar nadat de schoolcommissie de behoefte aan een school in Teuge signaleerde werd daar een lagere school gesticht (1862). De foto is uit de periode 1880/1890. (Foto coll. gem. Voorst.)

Het rapport werd voor kennisgeving aangenomen en er werd besloten de daarin opgenomen "billijke wensch van de hoofdonderwijzers van Nijbroek, Terwolde en Gietelo, betrekkelijk het verlangde bezit van eene Wereldkaart, met ondersteuning dezerzijds over te brengen aan het gemeentebestuur".

Op de vraag om portvrije correspondentie tussen Schoolcommissie-leden onderling mogelijk te maken was bij Koninklijk Besluit van 24 april positief beslist, mits het dienstbrieven betrof tussen schoolcommissieleden in dezelfde gemeente. De brieven moesten dan als zodanig herkenbaar zijn door "kruisband en contreseign".

De burgemeester schreef dat de Raad graag wilde weten hoeveel kinderen van 5 tot 12 jaar oud in ieder dorp naar de scholen gingen en of het huidige aantal scholen voldoende was. Een commissie zou zich hierover buigen.

Het hoofd van Nijbroek, de heer G. Schouten, had de 12-jarige (!) Adolf Labberton aangesteld als kwekeling. De renseignementen zouden op het Tableau worden aangebracht.

De hoofdonderwijzer G.H. Middelbeek te Voorst berichtte dat hij zijn wiskunde akte I had behaald. Ook hiervan zou aantekening worden gemaakt op het Tableau.

Op **10 augustus 1858** kwam de commissie die moest onderzoeken of er voldoende scholen in de gemeente waren tot de conclusie, dat er op dat ogenblik voldoende scholen waren. In de discussie die volgde werd besloten het rapport uit te breiden met de opmerking dat naar het gevoelen der schoolcommissie in "de buurtschap de Teuge of omstreken onder Twello wezenlijke behoefte bestaat tot het daarstellen van eene Gemeenschappelijke School ingevolge art. 16 der Wet".

De aangevraagde wereldkaarten werden voor de scholen in Nijbroek, Terwolde en Gietelo door het gemeentebestuur besteld en betaald.

Het gemeentebestuur vroeg de Schoolcommissie op te geven welke leden uit haar midden zitting wilden nemen in een gemengde Schoolcommissie met de gemeente Apeldoorn voor een gemeenschappelijke school in Oosterhuizen. De heren Van Hooff, Sloet van Zwanenburg en Krepel werden benoemd.

Er werd vergaderd over het Reglement voor de Openbare Lagere Scholen in de burgerlijke gemeente Voorst. Een paar artikelen hiervan zijn zeker het vermelden waard:

Art. 2:

"De vacantiетijden zijn als volgt:

- a. de geheele laatste dag der week
- b. alle zondagen en de volgende feestdagen: Nieuwjaarsdag, Goede Vrijdag, Paaschmaandag, Hemelvaartsdag, Pinkstermaandag en de beide Kersdagen (*let op de ontbrekende t*)
- c. de geheele Pinksterweek
- d. de beide Kermisdagen voor elke school in haar kerspel.

Buiten de hierboven genoemde Vacantiетijden zullen de Hoofd Onderwijzers geen schooltijd mogen doen wegvallen zonder verkregene en door den president der plaatselijke Schoolcommissie voor gezien geteekende Schriftelijke vergunning van den heer Burgemeester of die hem vervangt".

Art. 5:

"De ter school gaande kinderen moeten den ouderdom van 5 Jaren hebben bereikt en mogen niet onzindelijk noch onrein zijn en niet ongewasschen aan aangezigt en handen in de school worden toegelaten, waarop door de onderwijzers een stipt en dagelijksch toezigt moet gehouden worden. Zij mogen niet aan hoofd- of huidziekte lijden of tot een huisgezin behooren waar eene kennelijke besmettelijke ziekte heerscht tenzij voorzien van eene door eenen plaatselijken geneesheer afgegevene en door den Burgemeester voor gezien geteekende verklaring, houdende, dat zij, zonder eenig gevaar voor de gezondheid der andere kinde-

ren, de school kunnen bezoeken. De hoofdonderwijzers zorgen dat zij bij elke verrigting eene gepaste houding aannemen en zich betamelijk en in goede taal uitdrukken. Zij prenten verder den kinderen herhaaldelijk en zoveel mogelijk zedelijkheid en maatschappelijke deugden in, vooral ook met betrekking tot hun gedrag buiten de school, zooals het behoorlijk groeten van anderen, het vermijden van slechte en vuile taal en dergelijke."

(Toen mocht dat nog, nee sterker, dat waren deugden waar sterk de nadruk op werd gelegd. We zullen dat ook in het vervolg merken.)

Art.11:

"Tot aanmoediging van ijver en goed gedrag zullen de onderwijzers daarvan geregeld op eene lijst aantekening houden, zoodanig ingerigt, dat het Gemeentebestuur en de leden van de Schoolcommissie daarvan ten allen tijde behoorlijk inzage zullen kunnen nemen. De beste leerlingen (*lees: de braafste en ijverigste*) zullen bij elke klasse bovenaan worden geplaatst. Tot dit doel ook zal de gemeenteraad eene Jaarlijksche som beschikbaar stellen ten bedrage van f (*het bedrag mag de gemeenteraad zelf nog invullen*) om daarvan elk half Jaar kleine belooningen aan de meest vlijtige en werkzame leerlingen uitte-reiken of uit te doen reiken door de plaatselijke schoolcommissie".

Na de bespreking van dit Reglement voor de Openbare Lagere Scholen deed de heer Dresselhuys "omstandig en nauwkeurig" verslag over de "doelmatigheid der school-localen voor de gezondheid der kinderen"

van de zes openbare lagere schoolgebouwen in de burgerlijke gemeente van Voorst.

Op **19 oktober 1858** werd gesproken over het volgens rooster aftreden van de heren Krepel en Brink. De heer Krepel stelde zich niet opnieuw beschikbaar. Als kandidaten voor zijn post werden voorgedragen het tweetal Baron van Wijnbergen en de heer Kroon. De heer B. Brink stelde zichzelf opnieuw kandidaat en kreeg als tegenkandidaat de heer J.H. Brink naast zich.

Voor het tweede schoolbezoek werd een commissie benoemd die bestond uit de heren Crommelin, Verwey en Markvoort.

De voorzitter meldde dat hij samen met de secretaris op bezoek was geweest bij het Instituut van Onderwijs en Opvoeding te Voorst van de heer C. Wieggers en daarna in de lagere school van de hoofdonderwijzer Middelbeek aldaar.

Op **20 december 1858** werd de zesde en laatste vergadering van dat jaar gehouden. Bij de ingekomen stukken was een brief van de schoolopziener te Zutphen. Hij wilde graag een opgave van de lengte, breedte en hoogte van alle schoolvertrekken en van het aantal kinderen dat op 1 januari 1858 op iedere school stond ingeschreven.

Een week later werd aan dit verzoek voldaan en werden bij de "Aanmerkingen" de bevindingen van de heer Dresselhuys genoteerd over de lokalen (*de ligging, verwarming, verlichting en ventilatie*).

De gecommitteerden die het tweede schoolbezoek hadden afgelegd, deden daarna verslag. Ze waren over het algemeen tevreden over de onderwijzers en de gemaakte vorderingen.

De Hoofdonderwijzer van Nijbroek, de heer Gerrit Schouten, wilde er graag een hulp-onderwijzer bij. De school werd te groot om alleen te kunnen behappen (in januari 75 jongens en 60 meisjes op de dagschool; in juli (*in het zomerseizoen was het aantal leerlingen nogal eens lager*) 48 jongens en 52 meisjes). De commissie vond deze wens "zeer billijk" en wilde graag zo spoedig mogelijk een hulponderwijzer benoemd zien.

De lokalen waren overal redelijk goed, behalve in Twello, "waarvan geen ééne goede hoedanigheid is op te noemen en welke

met regt onder de gebouwen mag gerekend worden die volstrekt niet geschikt zijn om tot eene school gebruikt te worden, daar wij bij het binnentreden bedwelmd werden door de onzuivere lucht, niettegenstaande er eene ventilator was aangebragt, welke evenwel slecht scheen te werken. Overtuigd dat het Gemeentebestuur hoogen prijs stelt op goede en doelmatig ingerigte scholen, twijfelen wij niet of door hetzelfde zullen de noodige maatregelen worden genomen, welke kunnen dienen om het gebouw, waarin thans te Twello het Onderwijs gegeven wordt, zoodanig te veranderen en te verbeteren dat

De openbare school aan het Dorpsplein in Nijbroek werd al in de jaren '20 van de vorige eeuw gebouwd. (Foto coll. gem. Voorst.)

het den naam van eene doelmatige school zal mogen verdienen”.

Er werd besloten dit rapport aan de gemeenteraad te sturen en daarbij nog te vermelden dat de hoofdonderwijzers van Gietelo en Nijbroek graag een tegemoetkoming van het gemeentebestuur zouden krijgen voor “het aanschaffen van eenen hulponderwijzer”.

Ze vroegen zich af wanneer de raad de bepalingen van de wet zou invoeren en zeiden dat het voor hen een kostbare zaak werd deze hulponderwijzers uit eigen zak te betalen.

Daarmee was het jaar 1858 voor de Schoolcommissie afgesloten.

Het jaar **1859** begon met een vergadering op **27 januari**. Het bleek echter dat alleen de voorzitter, de secretaris en de heer Crommelin kwamen opdagen. Je merkt de irritatie, als je leest dat vier personen zich netjes hadden afgemeld, maar drie niet. Deze drie werd nog eens op art. 5 van het huishoudelijk reglement gewezen.

Op **7 februari 1859** werd een buitengewone vergadering gehouden. (*Misschien dat dat zou helpen?*) Er moest op 1 maart namelijk een beredeneerd verslag worden ingestuurd over de toestand van het onderwijs. Dus de tijd drong.

Bij de ingekomen stukken op die vergadering was een brief van de schoolopziener te Zutphen. De maatschappij tot nut van 't Algemeen had prof.dr. P.J. Veth te Amsterdam opgedragen “onderzoek te doen naar de inrigting van het Lager Onderwijs”.

De tabellen A en B die bij het Algemeen Verslag moesten worden overgelegd, werden nu “voorgenomen”. Besloten werd in

de kolommen een oordeel op te nemen over de staat van het onderwijs, de staat van de schoollokalen en de staat van de onderwijzerswoningen. Het onderwijs in Wilp werd als matig bestempeld, dat in Terwolde, Nijbroek, Voorst, Gietelo en Twello als goed. Het schoollokaal in Nijbroek vond men matig, dat in Twello ronduit slecht en in de overige plaatsen goed. Alle onderwijzerswoningen kregen het predicaat goed.

Op **28 april 1859** vond de tweede vergadering van dat jaar plaats. Bij de ingekomen stukken was een bericht van de burgemeester, die meedeelde dat baron van Wijnbergen bedankt had voor zijn benoeming. Deze vacature werd niet “aangevuld”. De heer B. Brink had opnieuw de eed afgelegd voor een periode van zes jaar (*in 1864 zou hij opnieuw kandidaat worden gesteld voor een derde periode*).

Het reglement voor de Openbare Lagere Scholen was door de raad goedgekeurd. De voorzitter stelde voor na te vragen wanneer het zou worden ingevoerd. (*Door een vormfout was deze datum blijkbaar vergeten*).

Op voorstel van de voorzitter werd art. 4 van het Huishoudelijk Reglement gewijzigd in “meer dan een vierde”, zodat voortaan bij vier aanwezige leden van de schoolcommissie besluiten konden worden genomen. (*Het valt op dat regelmatig dezelfde personen schitterden door afwezigheid, ondanks de waarschuwing van de voorzitter van 27 januari*).

De ingekomen stukken op de vergadering van **26 juli 1859** bevatten het aan dr. W.G. Brill verleende eervolle ontslag als school-

opziener. Hij werd opgevolgd door de heer J. Goedhart te Epe.

De schoolbezoekcommissie deed verslag: er waren slechts kleine gebreken aan meubilair en lokalen. (*Blijkbaar is de slechte staat van de school in Twello verholpen*).

Op **donderdag 22 september 1859** kwam via een bericht van de burgemeester provinciaal blad No. 84 ter tafel, “betrekkelijk het geven van verlof aan onderwijzers en het tijdelijk vervangen van afwezig of zieke onderwijzers”. De commissie van bezoek moest deze regeling bekend maken aan de hoofden en vragen in voorkomende gevallen melding te doen aan de commissie.

Per 1 januari 1860 traden volgens rooster de heren Sloet van Zwanenburg en An-

kersmit, “kortelings overleden”, af. Voor de vacature Sloet van Zwanenburg werden kandidaat gesteld Sloet van Zwanenburg en J.N. Everts; voor de vacature Ankersmit de heren P.A.G. Waardenburg en J.A.M.W. le Sage ten Broeke.

De schoolbezoekcommissie zou bestaan uit de voorzitter en de secretaris en als plaatsvervanger de heer Bentinck.

Na sluiting van de vergadering kwam inspecteur Kroon op bezoek.

Op **maandag 14 november 1859** kwam de Schoolcommissie opnieuw bij elkaar. “Voor notificatie” werd aangenomen het bericht van de burgemeester dat in de vacature van de hulponderwijzer J.G. Brouwer te Wilp per 1 november was benoemd de hulponderwijzer J.A. Heunen uit Doe-

De openbare lagere school in Gietelo, gezien in de richting Wilp, rond 1900. In 1957 werd de oude school vervangen door een nieuw gebouw. (Foto coll. gem. Voorst.)

tinchem. En hoofdonderwijzer G.F. Middelbeek te Voorst had met succes het examen landbouwkunde afgelegd.

Daarna volgde het verslag van het tweede schoolbezoek. Op 10 oktober om 9.30 uur bezocht de commissie de buurtschool te Gietelo. Van de 70 leerlingen waren er slechts 50 aanwezig. Oorzaak: de mazelen waren uitgebroken.

In het nabijgelegen Voorst waren slechts 24 van de 110 kinderen aanwezig en was de school een week gesloten geweest.

“De hier (*in Gietelo*) nu tegenwoordig zijnde leerlingen gaven blijken van gemaakte vorderingen in lezen, schrijven en rekenen en proeven van een goed geheugen en begrip in de Aardrijkskunde en in de Vaderlandsche Geschiedenis.

Met leedwezen merkten wij echter in deze School op dat door U nog geen gevolg was gegeven aan het door ons bij Missive van den 27 July No.5 overgebracht zoo billijk gedaan verzoek van den Hoofd Onderwijzer, dat de letterkast mogt worden opgeschilderd, omdat de letters onleesbaar en bijna onbruikbaar waren, hetgeen het werk niet weinig bemoeijelijkte van den anders zoo geschikten als eenen goeden aanleg hebbenden Kweekeling David Nuesink. Wij nemen daarom nogmaals de vrijheid dit verzoek met herhaalden aandrang te ondersteunen”.

Van Gietelo ging de commissie naar Wilp “om aldaar de namiddag School bij te wonen, die om half twee uren een aanvang neemt”. Hier waren 70 leerlingen aanwezig, “zijnde volgens opgave van den Hoofd Onderwijzer het normale getal om dezen tijd

van het jaar, waarin zoovele terugblijven om de aardappelen te helpen rooijen, waarbij ook nog komt dat eenige de schooltijd verzuimen met het opzoeken van eikels, hetgeen te Gietelo ook het geval was en van welke verkeerde gewoonte de Ouders nog niet schijnen te kunnen worden teruggebracht. Ook hier waren wij voldaan over de gemaakte vorderingen der hoogste klasse en over de gegevene proeven in de kennis van Aardrijkskunde en Vaderlandsche Geschiedenis, terwijl in de lagere Klassen de hulp Onderwijzer J.G. Brouwer, die met den 1en November aanstaande, zooals hij opgeeft, waarschijnlijk in diezelfde betrekking naar Soest zoude vertrekken, nog toonde eene goede geschiktheid te hebben om de kinderen juiste begrippen in te prenten over rekenkunde, taal en vormleer.”

Op 11 oktober was de school in Twello aan de beurt, waar ‘s middags 140 kinderen - 40 minder dan een week daarvoor - werden geteld. Oorzaak ook hier “deelneming aan den veldarbeid”.

Op 17 oktober om 10.00 uur was de school in Voorst het haasje (*je leest helaas nergens over de zenuwen die menig onderwijzer ook in die tijd ongetwijfeld gehad zal hebben bij zo'n bezoek*).

Hier waren 8 jongens en 30 meisjes aanwezig, terwijl er in totaal 110 leerlingen hoorden te zijn. Als oorzaak werden de mazelen genoemd, maar je vraagt je af of het geringe aantal jongens niet opnieuw duidt op een “deelneming aan den veldarbeid”. (*Wel makkelijk als je als ouders de mazelen de schuld kon geven en er zo een extra handje bij kreeg bij de oogst*).

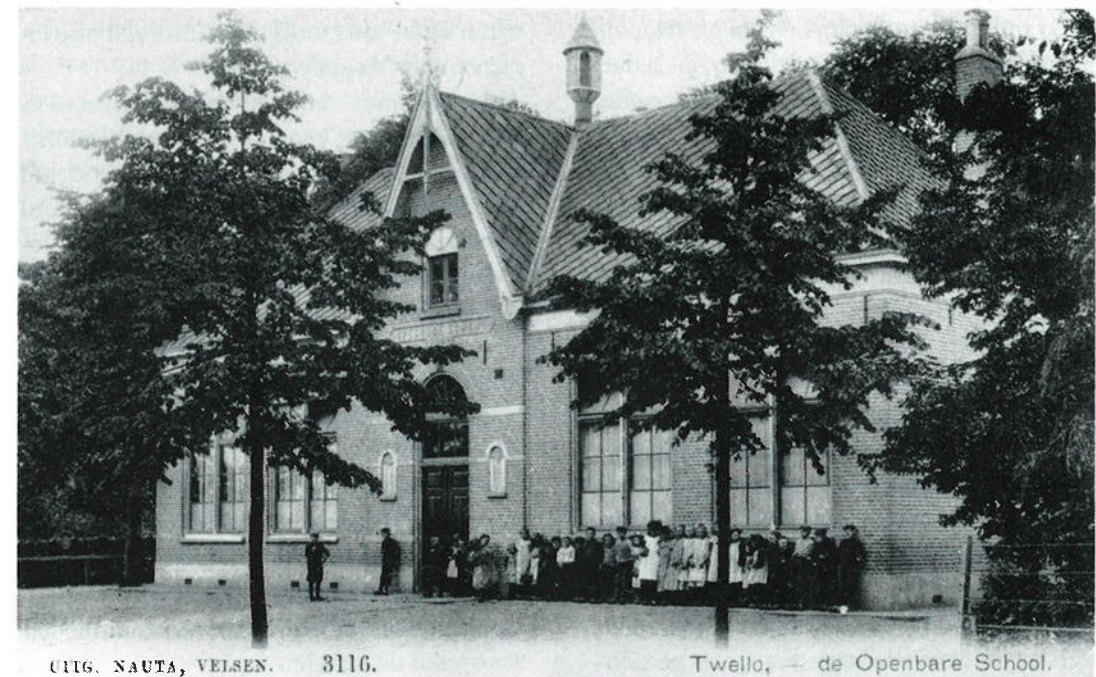
“Onder de bovengenoemde 38 leerlingen

waren niet begrepen twee knapen met name Evert, Jan, Weyers en Johan, Sarink, beide omstreeks 14 Jaren oud, (*jong lijkt me eerder op zijn plaats*) die de hoofdonderwijzer tot den Onderwijzersstand wenschte op te leiden en die daarom, onder goedkeuring van den heer Schoolopziener, als kweekelingen reeds in den loop van het Jaar waren aangenomen en nu tijd vonden om zich theoretisch te kunnen oefenen”.

Voldaan verliet de commissie deze school en begaf ze zich tegen 13.00 uur naar de kostschoolhouder C. Wiegiers op Java, “die ons voorkomend en beleefd ontving en ons verder in zijn schoolvertrek geleidde, waar

wij 16 kost- en 4 dag scholieren vereenigd vonden onder toezigt en leiding van de Hulp-onderwijzers van de Nagel en Bongers, beide plaatsvervangers van de hulponderwijzers de Jongh en Geist, die met de groote vacantie naar elders vertrokken waren. De 17e kostleerling, die dag uit Utrecht verwacht wordende, werd juist het huis binnengeleid, toen wij hetzelfde wederom verlieten”.

“Alvorens echter hadden wij het geven van het onderwijs bijgewoond en bewijzen gezien dat de leerlingen ervaren waren in het Fransch, Hoogduitsch, Meetkunde, Algebra, Aardrijkskunde en Vaderlandsche Geschiedenis.”

De voormalige openbare school aan de Dorpsstraat in Twello in 1910. In 1923/24 verhuisde de school naar een nieuw pand aan het marktplein en werd het gebouw aan de Dorpsstraat in gebruik genomen als Landbouwschool. In 1969 maakt het schoolgebouw ruimte voor de Rabo-bank. (Foto coll. gem. Voorst)

Op 20 oktober werden om 10.00 uur in Nijbroek 70 kinderen geteld onder leiding van de Hoofdonderwijzer en "den jeugdigen Kweekeling A. Labberton. Wij woonden daar de oefeningen bij in het lezen, schrijven en rekenen, waarin de kinderen blijken gaven goed gevorderd te zijn, terwijl er in deze school veel eerbied en stilte blijft heerschen, die de bekwame Hoofdonderwijzer op eene zoo gepaste wijze weet in te boezemen".

"Hier ter plaatse heerschte volstrekt geene ziekte of ongesteldheid onder de kinderen, evenmin als te Terwolde, alwaar wij om één uur na de middag aankwamen en een aantal van 80 kinderen vonden, echter onder de leiding alleen van de zoo zeer bekwamen hulponderwijzer A. Kornet, daar de Hoofdonderwijzer ongesteld was en sedert een drietal weken de school in persoon niet had kunnen bezoeken."

De commissie betreurde het dat deze hoofdonderwijzer zo'n zwakke gezondheid had en daardoor zo vaak afwezig was. Vervolgens werd zijn vervanger de hemel ingeprezen met de woorden: "dit alles werd besloten door een vierstemmig gezang dat hier uitmuntend mag genoemd worden, en dat aldaar, wederom door den ijver en muzykale kennis van dienzelfden Hulponderwijzer op eene hoogte is gebracht, waarmee geene der andere scholen in deze Burgerlijke Gemeente kunnen wedijveren."

Na dit uitvoerig in de notulen opgenomen verslag, wisselde de vergadering van gedachten over het in februari vastgestelde Reglement voor alle Openbare lagere scholen. De voorzitter nam op zich om informeel bij inspecteur Kroon een balletje op te gooien,

voordat dit Reglement zou worden ingevoerd, wijzigingen te kunnen bewerkstelligen ten aanzien van de verplichting tot het houden van avondschool en het rookverbod gedurende de schooltijd (*ook toen al!*)

Vervolgens nam de voorzitter op zich een brief te schrijven aan de Direkteur van het Postkantoor te Deventer, omdat de uitnodiging voor deze vergadering met port werd belast, terwijl de brieven volgens de eisen der wet waren aangeboden en dus portvrij verstuurd hadden moeten worden.

De laatste vergadering dit jaar, op **maandag 12 december 1859**, was in meerdere opzichten een "buitengewone" te noemen. Ze werd gehouden ten huize van de voorzitter H.L. van Hooff en maar liefst alle leden waren "tegenwoordig".

De ingekomen stukken waren dit keer allemaal afkomstig van het gemeentebestuur:

1. Sloet van Zwanenburg werd herbenoemd en J.A.M.W. le Sage ten Broeke werd benoemd in de vacature van de overleden heer Ankersmit.
2. "Eene uitnodiging om te willen dienen van berigt en advies aan HH Burgemeester en Wethouders betreffende het in werking brengen der Wet op het Lager Onderwijs".
3. Als een vervolg hierop "enige bepaalde punten", waarover men de mening van de schoolcommissie wil weten:
 1. het benodigde aantal scholen
 2. herstel- en verbeterwerkzaamheden aan de scholen
 3. het vermoedelijk aantal "in de termen vallende leerlingen"
 4. mogelijkheden om de schoolplichtigheid te bevorderen

5. is kosteloos onderwijs wenselijk?

6. opgave van schoolbehoeften.

Er had een officieus gesprek plaats gevonden tussen de voorzitter en inspecteur Kroon. De inspecteur zei de Raad pas te kunnen schrijven als hij het stuk ook had ontvangen, maar hij deelde de mening van de Schoolcommissie over de avondscholen en het rookverbod.

De directeur van het postkantoor maakte excuses voor de vergissing en zou de per abuis geheven port retourneren.

En zo was ook aan het tweede jaar van de Plaatselijke Schoolcommissie in de gemeente Voorst een einde gekomen.

Ik hoop dat u genoten hebt van dit kijkje achter de schermen.

De misstap van een schoolmeester

door J. Lubberts

Het gonst van geruchten in Terwolde. Er worden kwade verhalen verteld over schoolmeester Vink. Op zondagmorgen zijn de mensen al vroeg bij de kerk en staan in groepjes bij elkaar te fluisteren. Wat er precies aan de hand is weet niemand, maar dat het een ernstig geval is staat vast. Het schijnt, dat de dominee al bij meester Vink is wezen informeren of de verhalen die de ronde doen waar zijn. In de vergadering van de kerkvoogdij is het ook al ter sprake gekomen. Een van de leden heeft zich in die richting iets laten ontvallen. Dat de kerkvoogdij zich er mee bemoeit is niet onlogisch, daar de schoolmeester ook in dienst is van de kerk. Hij is namelijk ook koster, voorzanger, voorlezer, klokkenist, bezorger van de post de kerk betreffende, doodgraver en beheerder van het kerkhof. Hij houdt de administratie bij betreffende doop-, huwelijks- en overlijdensboeken, daarnaast heeft hij nog een aantal baantjes zoals de vergadering van kerkbestuur van inkt, pen en papier voorzien. Vervolgens moet hij ook de kerkdienst samen met de dominee

voorbereiden. Vanaf 1840 - na het overlijden van onderwijzer Buitenweerd uit Twello - wordt hij ook benoemd als dijk- en kerspelschrijver. Tevens wordt hij benoemd tot ontvanger der belastingen.

Hoeveel tijd heeft hij nog om les te geven? Hij heeft wel een hulponderwijzer in dienst, namelijk Seger Swartsenburg afkomstig van Enkhuizen, die hij uit eigen zak moet betalen.

Daar deze man dus ook een belangrijk persoon is in het kerkelijk gebeuren, is het begrijpelijk dat het kerkbestuur onmiddellijk ingrijpt wanneer er iets aan de hand is met de schoolmeester. Niet alleen het directe werk voor de kerk, maar ook het onderwijs is in deze tijd buitengewoon godsdienstig getint.

Wie is deze schoolmeester?

Hij heet voluit Willem Vink en is geboren op 3 oktober 1800 in Opmeer, gemeente Spanbroek in de omgeving van Medemblik. Hij is de enige zoon van timmerman Dirk

Vink en Diewertje Willems. Volgens het certificaat van zijn keuring voor de nationale militie ziet hij er als volgt uit: "Lang aangezicht met hoog voorhoofd, blauwe ogen, spitse neus, ronde kin en blond haar". Verder vermeldt dit certificaat: "Uit hoofde van enige zoon finaal vrijgesteld".

Willem Vink komt op 17 september 1827 als schoolmeester in Terwolde, na vergelijkend examen te hebben gedaan ten overstaan van de burgemeester, de schoolopziener, de predikant en de overige kerkbestuurders. Dit examen wordt afgenomen in café Van Enter in Twello. Daar heeft het gemeentebestuur een kamer gehuurd, die dienst doet als gemeentehuis. Gezien de kerkelijke functies die de schoolmeester ten deel vallen, is het kerkbestuur bij het examen aanwezig. De kerkelijke no-

tulen vermelden omtrent de sollicitatie van Vink dat het zeer wenselijk geacht wordt dat de kerkelijke functies met die van schoolonderwijzer verenigd blijven. "Ten einde also een behoorlijk bestaan te kunnen opleveren." Het ambt van schoolmeester wordt dus slecht betaald.

Op het moment dat dit verhaal speelt (begin 1838) is meester Vink weduwnaar. Hij woont in het kostershuis met de dienstmaagd Maria Hofenk, geboren te Voorst. Zij is op 26 juni 1837 bij hem in komen wonen, nadat Vinks tweede vrouw, Suzanna Theodora, op 13 februari 1837 te Terwolde is overleden. Vink is weduwnaar van Johanna Elisabeth Montandon en van haar zuster Suzanna Theodora Montandon. Zij zijn dochters van molenaar Jan Willem Montandon te Montfoort.

De Vaassenseweg rond 1890. Links voor de kerk herberg "De Lelie". Rechts de onderwijzerswoning (op de plek waar daarvoor het huis van meester / kosten Vink stond) met daarnaast de school. (Foto coll. gem. Voorst.)

Onderzoek kerkeraad

Op de kerkeraadsvergadering van maandag 1 januari 1838 komt het onderwerp "Vink" aan de orde in verband met bezwaren van deelname aan het avondmaal. Men moet van onbesproken gedrag zijn om hieraan deel te kunnen nemen. De predikant heeft vanwege de ongunstige geruchten reeds vooraf raadzaam geoordeeld in enig onderzoek te treden. Hij heeft in een afzonderlijk mondeling gesprek gevraagd of Vink wil gaan trouwen met zijn dienstmaagd Maria Hofenk. Tevens heeft hij gevraagd of dit beschouwd moet worden als een noodzakelijk gevolg van "eene ongeoorloofde gemeenschap" met haar gehouden. Vink heeft echter altijd een ontkennend antwoord gegeven. De kerkeraad is van oordeel, dat de zaak verder uitgezocht moet worden en benoemt een commissie, bestaande uit de predikant en de beide ouderlingen Harmen en Jacob Bredenoord. Vink wordt geciteerd om op donderdag 4 januari voor de vergadering te verschijnen.

Vink blijft weerspannig

Tijdens deze vergadering, waar alle leden aanwezig zijn, vraagt de voorzitter (de predikant) of Vink bereid is te verklaren of de over hem lopende geruchten al dan niet waar zijn. Vink antwoordt de zaak in kwestie noch te willen toestemmen noch te willen ontkennen en voegt er vervolgens aan toe, dat hij zich niet verplicht voelt om zijn zonden aan mensen te belijden.

Ondanks dat de vergadering hem nogmaals vermanend toespreekt, verandert Vink niet van gedachten. "De geroepene bleef bij zijn gevoelens", vermeldt het verslag. Vink wordt heengezonden met de mededeling dat de

zaak wordt afgehandeld, zodra nadere inlichtingen daartoe gelegenheid zullen geven. Verder wordt besloten, dat de onderzoekscommissie uit één man zal bestaan, de predikant.

Het bewijs van de misstap

Tijdens de vergadering van de 21ste mei wordt besloten tot de verdere behandeling van de zaak Vink. De vergadering is er ten volle van overtuigd, dat Vink zich aan een misstap schuldig heeft gemaakt. Dehalve kan hij zijn werkzaamheden voor de kerk niet uitoefenen, zonder tot "ergernis te verstrekken". Er wordt besloten de kerkelijke tucht op hem uit te oefenen en dientengevolge hem voor eenmaal het gebruik van het avondmaal te ontfagen. Tevens wordt hij geschorst voor de kerkelijke bediening gedurende drie maanden. Men zal Vink uitnodigen voor de eerstvolgende vergadering om hem dit mondeling mede te delen en hem - zo hij dat wil - een kopie van het besluit te overhandigen.

Op de desbetreffende vergadering van de 26ste mei 1838 wordt hem door de voorzitter medegedeeld dat hij schuldig bevonden is aan "Ongeoorloofde gemeenschap met zijn voormalige dienstmaagd Maria Hofenk, thans zijne echtgenote, welke vier maanden na de voltrekking des huwelijks is bevallen". Op de vraag van de beschuldigde om dit met bewijzen te staven geeft de voorzitter het volgende antwoord: "Dat de beschuldigde zich als vader had doen inschrijven bij de aangifte bij de burgerlijke stand". Vink is het hier niet mee eens en dringt op onbetamelijke wijze aan op andere bewijzen. Nadat de voorzitter hem nogmaals vermaant, neemt Vink weer het woord op een

wijze, waarin noch onschuld, noch achting, noch boetvaardigheid zich kenmerken. De kerkeraad vindt de schoolmeester schuldig aan "voortijdige bijslaap" en blijft bij haar strafmaatregel, ondanks de verzachtende omstandigheden dat Vink met de bijslaap in het huwelijk is getreden. Hij blijft wel in het volle genot der inkomsten omdat veel van zijn werkzaamheden voorde kerk wel doorgaan.

Nadat men dit Vink meegedeeld heeft, beschuldigt deze een der kerkeraadsleden van persoonlijke aanwijzing van vijandelijke gezindheden. De predikant noemt hij een geveinsde en onrechtvaardige onder wiens leiding hij nooit meer het avondmaal met stichting zal kunnen bijwonen.

Eind goed al goed

Vink laat het er niet bij zitten en doet zijn beklag bij het Classikaal bestuur te Arnhem. De kerkeraad ontvangt hiervan een schrijven met de opdracht om over de kwestie te rapporteren. Dat gebeurt, maar nog voordat het classikale bestuur een beslissing kan nemen ontvangt het van de kerkeraad bericht: de tweedracht heeft een goede wending genomen.

Wat is er gebeurd? De predikant is nogmaals bij Vink op huisbezoek geweest. Daarbij betuigt Vink zijn leedwezen en vraagt hij om de zaak als afgedaan te beschouwen. De kerkeraad laat Vink weten, dat hij dit bewijs van christelijke ootmoed met blijdschap en onder dankzegging aan God aanneemt. Zij zal het voorval beschouwen als zijnde niet gebeurd.

Of hiermee alle problemen tussen het kerkbestuur en meester Vink opgelost zijn, blijft de vraag. Vink wordt door de hoofdinspec-

teur van het onderwijs beschreven als "een meester vol van eigenwaan en niet vrij van het gebruik van sterke drank, anders bekwaam."

Begin 1841 neemt Vink ontslag als schoolmeester en tevens vraagt hij ontslag van zijn kerkelijke functies.

Bezittingen

De hoofdinspecteur noemt Vink bekwaam. Dit zou gestaafd kunnen worden door het feit dat Vink veel boeken bezat. Niet alleen boeken betreffende opvoeding en onderwijs, maar ook over geschiedenis, aardrijkskunde, reisbeschrijvingen en boeken over het leven van Heemskerk, Tromp, De Ruiter en vele andere onderwerpen.

Hij heeft een kapitaal aan boeken dat zijn gemeentelijk jaarinkomen van vijftig gulden verre overschrijdt. Dit blijkt uit een inventarisatie die opgemaakt is naar aanleiding van het overlijden van zijn vrouw Johanna Elisabeth Montandon op 25 januari 1831. Dit mede ten behoeve van zijn twee kinderen Dieuwertje Philippina (4 jaar) en Dirk Willem (2 jaar). Het huis waarin hij woonde bestond uit kamer, keuken en deel. Op de deel is waarschijnlijk les gegeven, want hij had een schuur voor zijn vee.

Op 6 november 1841 laat Vink ten zijnen huize verkopen: meubilaire goederen, land- en tuinbouwgereedschappen en vee. Behalve het reeds genoemde groot aantal boeken verkoopt hij aan zijn opvolger zes Brusselsse stoelen en een kachel. Verder verkoopt hij een vriese klok aan een gepensioneerd officier te Terwolde en een pot vet voor f 4,80 aan Abraham Scharp, medicinaal-dokter te Terwolde. Aan Derk van Diepen-

veen te Wilp verkoopt hij een blauw bonte koe. Een varken wordt verkocht aan H.J. Wemerman, smid te Twello, voor f 25.00, en ook een varken aan Frederik Vos, mosterdfabrikant te Twello.

Verder bezit hij nog de Kuipershutte aan de Twelloseweg, een klein - nu niet meer bestaand - boerderijtje. Deze had hij van de kerkvoogdij van de Ned. Herv. kerk van Terwolde gekocht. Hij is ook in het bezit van de Peppelenkamp, een stuk bouwland aan de Wijkseweg, afkomstig uit de boedel van Berend Beumer op de Witappel. Uit een notariële akte van 7 december 1842 blijkt, dat hij op dit stuk land een lening afsluit en dat er een nieuw huis op gebouwd is.

Uit sommige notariële akten blijkt, dat meester Vink ook helpt bij de inventarisatie van

goederen. Hoewel hem bij zijn aanstelling als onderwijzer in Terwolde verboden was duiven te houden op de kerkzolder, blijft de vraag of hij met al zijn activiteiten ook nog les gegeven heeft.

Vertrek naar Suriname

Na zijn ontslag als schoolmeester blijft Vink wel ontvanger, dijk- en kerspelschrijver. Het is niet bekend of hij na zijn ontslag nog andere dan vorengenoemde functies heeft gehad tot zijn plotselinge vertrek uit Terwolde op 3 april 1845. Op die datum vertrekt hij naar Suriname.

Na zijn plotselinge vertrek naar Suriname blijkt, dat hij zijn werk als dijkschrijver niet goed heeft volbracht. De polderzaken zijn niet in orde en de kas heeft een behoorlijk tekort. De gestorte borgsom van 300 gul-

Meester Vink was in 1842 eigenaar van de Peppelenkamp, een stuk bouwland aan de Wijkseweg, waarop een nieuw huis werd gebouwd. Deze foto toont de Peppelenkamp in circa 1930 met de toenmalige bewoners: de familie De Weerd. De boerderij is ondertussen vervangen door een bungalow.

den is niet voldoende om het tekort te dekken. Het daghuurdersplaatsje "de Kuipershutte", dat eerder aan Vink heeft toebehoord, wordt in beslag genomen als onderpand.

Met behulp van de heer Malecotius, raadadviseur voor de houtvesterij en woonachtig in Terwolde, weet men de schade tot een klein bedrag te beperken. Van Vink is nooit meer iets gehoord.

Bronnen

Archief O.K.V.

Archief Ned. Hervormde Gemeente Terwolde.

Archief Gemeente Voorst.

Geschiedenis van Terwolde-Nijbroek.

Het boerderijtje de "Kuipershutte" dat Vink had gekocht van de Kerkvoogdij van de Ned. Herv. Kerk.

De Kadijschool

door J. Lubberts

We schrijven het jaar 1896. Er is grote onrust in de buurtschap De Vecht. De onrust was ontstaan omdat meester Eibers van de school op de Teuge was genoodzaakt kinderen de toelating op zijn school te weigeren. Het was in die periode door de overheid toegestaan om kinderen van vijf jaar tot het lager onderwijs toe te laten indien er voldoende plaats was. Daartegenover stond dat kinderen van zes jaar soms werden geweigerd vanwege plaatsgebrek.

Voor de hardwerkende moeders in de Vechtbuurt was het een flinke verlichting wanneer de jeugdige handenbindertjes naar school konden.

De strijd brandt los

De koppen worden bij elkaar gestoken. De heer H. Veldwijk schrijft een brief naar de gemeente met het verzoek een school te stichten op De Vecht. De heer L. Koekoek schrijft een brief naar gedeputeerde staten van Gelderland met hetzelfde verzoek. Beide brieven zijn voorzien van handtekeningen van een groot aantal inwoners van De Vecht. Van de gemeenteraad krijgt men als antwoord dat de school op de Teuge de laatste jaren aanmerkelijk vergroot is. Wanneer men de wens van de adressanten inwilligt is het gemeentebestuur bang voor ontvolking van de Teugse school. Bovendien stelt de raad, dat er maar weinig kinderen in deze

buurt wonen die langer dan drie kwartier moeten lopen om op school te komen in Terwolde of Teuge. Ook de heer Koekoek krijgt een negatief antwoord.

Op De Vecht legt men het hoofd niet in de schoot. Februari 1897 gaat er weer een brief met 45 handtekeningen naar de gemeenteraad van Voorst. In deze brief worden de volgende argumenten aangevoerd om tot de bouw van een school op De Vecht over te

gaan.

In de eerste plaats wordt gewezen op de uitbreiding van het kindertal. Vervolgens laat men nog eens duidelijk blijken, dat de kinderen die in het buitengebied wonen het onderwijs hard nodig hebben. Deze kinderen verlaten meestal vroeg de school om ingezet te worden in het arbeidsproces. Hierbij moet men ook het langdurig schoolverzuim in de zomer niet vergeten, wanneer

De leerlingen van de Kadij-school in 1964/1965.

Achterste rij v.l.n.r.: Gertie Veldwijk, Harrie Kruitbosch, Hillie Smeenk, Tonnie Nijhof, André Kruitbosch, Jan Diks, Leo Bomhof, Bernard Horstman, meester Verstege.

Middelste rij: Mannie Willems, Adrie Diks, Henk Smeenk, Ansjie Scholten, Hennie Veldwijk, Toos Kruitbosch en Ali Horstman.

Onderste rij: Tonnie Roeterd, Wim Nijhof, Anno Nijhof, Hans Kruitbosch, Frits Verstege en Hendrik Jan Nolsen.

de kinderen op het land moeten helpen of op de kleine broertjes en zusjes moeten passen.

Ook wordt gewezen op de grote afstand naar de omliggende scholen. Er zijn negentien kinderen die tussen drie kwartier en een uur moesten lopen om op school te komen. Tot slot stelt men voor om een school met onderwijzerswoning te bouwen op de grens met Apeldoorn (Broekland). Dan kunnen ook uit die streek kinderen naar de school op De Vecht en is de gemeente Voorst niet alleen aangewezen op de kosten. Daarbij wordt ook nog verzocht om een onderwijzeres die in de nuttige handwerken voor meisjes les kan geven.

Dit alles niet alleen voor het gemak der kinderen, maar vooral om deze streek te helpen "bevorderen".

Ook naar de provinciale staten gaat weer een brief, nu met 104 handtekeningen. De gedeputeerde staten sturen de brief naar de raad met verzoek om inlichtingen over het aantal kinderen, afstand tot de school enzovoort.

In de raadsvergadering van 27 juni 1898 besluit de gemeenteraad om het verzoek niet in te willigen. Het besluit wordt als volgt onderbouwd.

In de eerste plaats worden de argumenten van 20 maart 1896 herhaald. Vervolgens wordt hier aan toegevoegd, dat de kosten voor het bouwen van een school met onderwijzerswoning zeer hoog zullen zijn en dat daartoe de middelen ontbreken. Ook wordt gewezen op de toestand van de bijna geheel verharde Schooiersdijk (Teugse weg), waarlangs de kinderen naar de school op de Teuge lopen. Bovendien wordt er nog aan toegevoegd dat kinderen in andere de-

len van de gemeente dezelfde problemen hebben.

De school komt

Uit de raadsnotulen van 28 januari 1899 komt het onderwerp om een school in de Vechtbuurt te bouwen weer ter tafel. Hoewel de gemeenteraad ervan overtuigd is, dat men met een toekomstige leerplichtwet wel eens gedwongen kan worden om - ter verlichting van de druk op omliggende scholen - in de buurt van de Kadijk een school te bouwen, werd het verzoek wederom afgewezen.

In de vergadering van 21 oktober 1899 komt het onderwerp weer bij de raad op tafel. Ditmaal naar aanleiding van een brief van gedeputeerde staten van 10 oktober 1899 die een gunstige wending geeft aan de verzoeken van de bewoners van de Vechtbuurt.

In deze brief wordt door gedeputeerde staten een aantal argumenten aangehaald die tot hun besluit leidt om de gemeente op te dragen een school in die streek te bouwen. In de eerste plaats wordt gewezen op de brief van de heer L. Koekoek. Ook wordt de informatie meegenomen die verkregen werd van de gemeenteraad. Van groot belang is ook de mening van de inspecteur van het lager onderwijs. Niet alleen een aantal wetsartikelen, maar de te grote afstand tot de bestaande scholen is belangrijk voor haar besluitvorming. Ongeveer 45 kinderen wonen in rechte lijn verder dan 2800 meter (half uur lopen) van een school. Deze afstand wordt niet onbelangrijk vergroot doordat grote omwegen gemaakt moeten worden om op de verharde weg te komen. Vooral bij slecht weer is dit van grote invloed op

het schoolbezoek. Bovendien wordt de school op de Teuge ontlast. De brief van gedeputeerde staten eindigt als volgt: Hebben besloten,

"Te bevelen, dat het getal openbare lagere scholen in de gemeente Voorst met één worde vermeerderd door oprichting eener openbare lagere school in de omstreken van Vechtbuurt of Kadijk."

De nieuwe school

Het gevolg is dat er een school komt. Tijdens de raadsvergadering van 30 december 1899 wordt naar aanleiding van de brief van gedeputeerde staten besloten een school

te bouwen aan de Kadijk. In eerste instantie zonder onderwijzerswoning, maar in een latere vergadering besluit de raad alsnog een onderwijzerswoning bij de school te bouwen. De gemeente koopt voor f 840 een stuk land ter grootte van 23 aren en 50 centiaren van Hendrikus Hekkert, landbouwer te Nijbroek. Hierop wordt voor een bedrag van f 8694 een school met onderwijzerswoning gebouwd door aannemer Hulleman uit Deventer. Alles wordt op 29 september 1902 in goede orde opgeleverd, behalve het behangen der woning vanwege de grote vochtigheid. De heer Fransen, timmerman te Twello, had de schoolmeubels geleverd

en gesteld voor een bedrag van f 568. Vanwege de vochtigheid van het gebouw worden de kachels later geplaatst.

Waarom de school aan de Kadijk gebouwd is, is schrijver dezes niet bekend. De afstand van Café de "Vecht", centraal gelegen in de Vechtbuurt, tot de Kadijk-school is twee kilometer. Dus elke morgen nog een fikse wandeling. Wel wordt door bewoners van De Vecht getracht de gemeenteraad te bewegen om de school alsnog op de Vecht aan de Beentjesweg te bouwen. Als argument wordt hiervoor aangevoerd, dat het grootste aantal kinderen uit deze buurt afkomstig is, en dat deze streek ook nog vatbaar is voor uitbreiding. De raad blijft echter bij zijn eerder genomen besluit.

De Kadijkschool

Tot grote tevredenheid van bewoners uit de omgeving voldoet de school aan de Kadijk uitstekend. De eerste onderwijzer is de heer J.H. Edelman. Hij treedt op 1 januari 1903 in dienst als hoofd der school. De heer Edelman beperkt zijn werkzaamheden niet alleen tot de Kadijkschool, maar zet zich in voor een veel grotere gemeenschap. Zo is hij ook bestuurslid van de Terwoldse vereniging "Ons Dorpshuis". Deze vereniging zet zich in voor het algemeen belang zoals lezingen, cursussen, gymnastiek enzovoort. Door de brede belangstelling en inzet van niet alleen de heer Edelman maar ook andere ondewijzers en onderwijzeressen groeit de school uit tot een centraal punt. Ook worden er avondcursussen gegeven en wordt er aandacht besteed aan godsdienstonderwijs. Handwerken voor meisjes, zoals naaien en breien wordt onderwezen. De Kadijkschool

is ook de eerste school in de gemeente Voorst die aan schoolzwemmen doet. Elke zaterdag twaalf kilometer op de fiets naar Apeldoorn onder leiding van meester Mather. Wordt er op de Kadijkschool een feestavond georganiseerd, dan komen er veel meer bezoekers dan alleen ouders der kinderen, soms ruim over de honderd.

De meester is in die dagen alles. Hij regelt buurt- en familiegeschillen, begrafenissen, bruiloften en wat er al niet meer op hem afkomt.

De school is het middelpunt van de buurt. Tijdens de laatste wereldoorlog is het een belangrijk doorgangshuis voor vluchtelingen, onderduikers, neergeschoten vliegers en een verdeelpunt van illegale geschriften. De toenmalige onderwijzer B.A. Mather en zijn echtgenote J.A.M. Mather-Kooy hebben hachelijke momenten meegemaakt.

Het aantal leerlingen schommelt in de beginjaren rond de 35. In latere jaren loopt dit aantal terug tot gemiddeld 25. Dat vergt van één leerkracht nog al wat, hij moet zeven klassen onderwijzen en ook zeven jaar met dezelfde kinderen optrekken.

Het einde

Langzaam maar zeker loopt het aantal leerlingen terug. Een aantal factoren kan men aanwijzen. Veel ouders doen hun kinderen liever naar een school met meer dan een onderwijzer. De kinderen hebben bijna allemaal een fiets, waardoor de afstand tot de school van veel minder belang is dan in het verleden. Ook een factor is de komst van de Rooms-Katholieke school op De Vecht. Bovendien worden de gezinnen minder groot, waardoor ook een terugloop van

leerlingen ontstaat.

Begin 1976 zijn er nog maar dertien leerlingen en aan het eind van het jaar nog zes. Het verzoek van de ouders om hun kinderen naar een andere school te mogen sturen wordt door het gemeentebestuur ingewilligd. Een andere rol van betekenis was dat de onderwijzer, de heer A.W.C. van Tiel, elders is benoemd. Ook handwerkonderwijzeres mevrouw J.A.M. Mather-Kooy verlaat de school met pensioen. Omdat er grote onzekerheid bestaat over het voortbe-

staan van de school wordt het moeilijk om goed personeel aan te trekken.

Op 1 augustus 1976 wordt er geen les meer gegeven in de Kadijk-school. De laatste leerlingen zijn naar scholen in de omgeving vertrokken. Op 1 oktober 1976 wordt de school officieel gesloten.

Een periode die veel heeft bijgedragen aan het welzijn der omgeving is met het vertrek der laatste leerlingen afgesloten.

Het is stil geworden aan de Kadijk, nu de jeugd er niet meer lawaait.

Mijn schooljaren op de Openbare lagere school "Wilp aan de Dijk"

door H. Garretsen-Berends

Mijn eerste schooldag, daar weet ik niks meer van. Ik zal wel met mijn oudere zus mee zijn gegaan. Zoals dat nu gebeurt, gebracht worden door de moeder, dat was er toen niet bij.

Het was toen 1 april 1939. Gedurende de gehele oorlog zat ik dus ik op de lagere school. Ongeveer in het midden van die periode begon het schooljaar bij ons ook op 1 september, zoals in de steden al lang het geval was.

In mijn eerste twee schooljaren was jufvrouw Waninge mijn juf. Voordat 's middags om half twee de les begon, mocht je juf vaak helpen, met schriften of boekjes op de banken te leggen. Zo hielp ik ook een keer met een paar oudere kinderen, toen juf vroeg: "Wie kan er al klok kijken?" Ik stak de vinger omhoog en mocht naar de gang lopen, waar de mooie ouderwetse

schoolklok hing. Terug in de klas vroeg juf: "En hoe laat was het?" Ik stond toen met mijn linkerarm iets schuin omhoog en mijn rechterarm recht opzij. Juf lachte natuurlijk. Het was kwart over één!

Toen ik 's middags thuis kwam, was ik erg kwaad dat ze me nog steeds geen klokkijken hadden geleerd.

Klas 3 bracht ik door bij mijnheer Kleiboer. Bij ons op school werden de heren met "mijnheer" aangesproken en niet met "meester".

Wat ons als kinderen zeer heeft aangegrepen was dat het huis van mijnheer Kleiboer aan de Dahliastraat op de Worp in brand werd gestoken door de Duitsers. We konden het vanaf de Vermeersweg, waar wij woonden, zien branden. Oh, het huis van onze mijnheer stond in brand!

Op 2 december 1944 is mijnheer Kleiboer in Apeldoorn doodgeschoten; hij zat in het verzet.

Ik heb nog altijd het opstel "Onze bevrijding" bewaard, dat ik heb geschreven op 10 juli 1945.

In klas 4 en 5 had ik mijnheer Muller als onderwijzer. Hij was toen een wat jongere onderwijzer en gaf zeer prettig les. In onze ogen ook wat moderner. Om de beurt wat zingen voor de klas, dan hadden we een heel gezellige middag. Er werd ook wat meer aan gymnastiek gedaan. Achter de school soms slagbal of korfbal.

In de hoogste klas zat je natuurlijk bij het hoofd van de school. Mijnheer Verdonk was een zeer goede onderwijzer. Dat zag je later, als je eraan terugdenkt wat je toen allemaal geleerd hebt.

Je ging maar zo niet naar het voorgezet onderwijs. Als hij zei, dat je daar niet geschikt voor was, dan luisterden de ouders daar ook wel naar. Vond hij, dat het wel kon, dan kreeg je van hem extra Franse les. Dat was toen de taal!

In het laatst van de oorlog kwam de wijkzuster vaak op school. Je moest dan de handen en nagels laten zien: of alles wel schoon was. Er werd dan nog wel eens gauw met

de kroontjespen onder de nagels gekrabd. En dan keek ze ook of je scabiës had. Toiletzeep was zeer schaars en heel slecht en scherp, net of er wel zand doorheen zat. Ik weet ook nog, dat we zo af en toe een sinasappel kregen via het Rode Kruis. De schillen moesten bewaard worden voor de bakkers.

Tegen het einde van de oorlog werd onze school gevorderd door de Duitsers. We hadden toen natuurlijk geen les meer. We moesten wel huiswerk maken en dat werd dan bij mijnheer Verdonk aan huis nagekeken.

Ik heb maar één keer een schoolreisje gehad. We gingen met een gele bus, met harde houten banken, dus zonder bekleding, naar een speeltuin. De bus was van de fir-

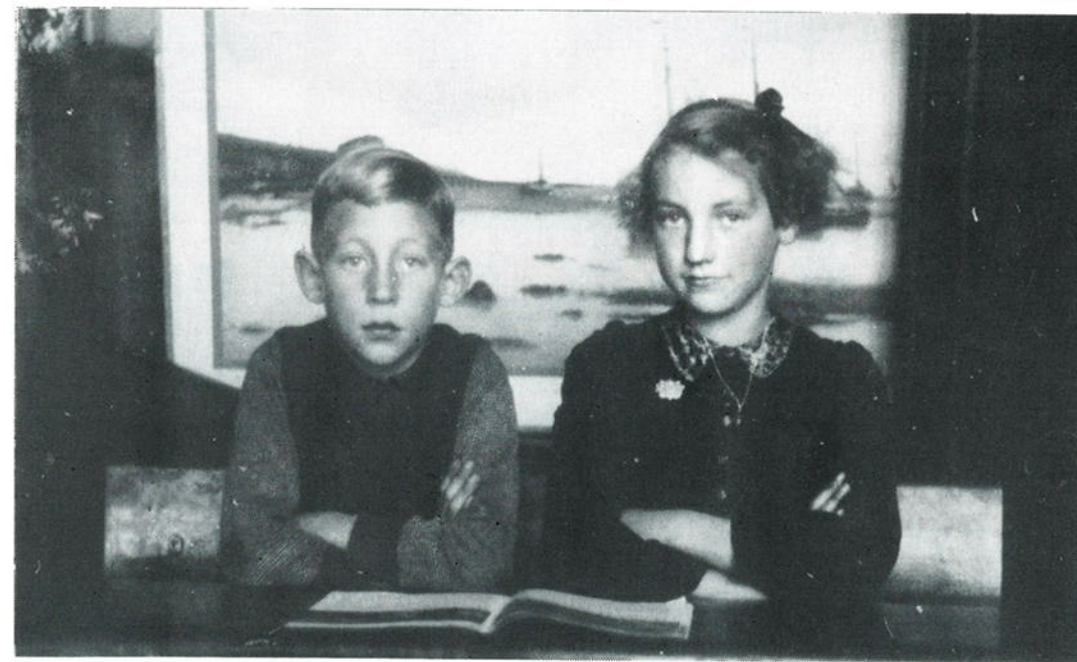
ma Vera uit Deventer. Mijn vader kon mooi schrijven, en die had op mijn witte blouse een soort embleem getekend, dat een oudere zus moest borduren: W(ilp) a/d D(ijk). Zo ging ik op schoolreisje, en iedereen vroeg me: "Wat heb je daar nu op staan?" Mijnheer Verdonk kon het geloof ik wel waar-deren, maar ik niet.

Zo rond 5 december ging de hoogste klas naar de Deventer schouwburg. Samen lopen via de Schipbrug en dan was je zo op het Grote Kerkhof, waar de schouwburg stond. Daar speelde dan een toneelgezelschap, dat bestond uit Deventer leerkrachten. Net na de oorlog voor ons een hele belevenis!

De schoolgrens liep ter hoogte van de spoorlijn in de Dernhorstlaan. Kinderen die ten

In 1943 vierde de school het 25-jarig jubileum van meester Verdonk. Er werd een foto gemaakt met alle leerlingen, personeel en bestuursleden erop. (Foto coll. H. Garretsen-Berends.)

Op de foto met mijn broer in de schoolbank. Voor de gelegenheid had ik mijn "Je Maintiendrai"-broche opgespeld. (Foto coll. H. Garretsen-Berends.)

noorden van de spoorlijn woonden gingen naar school in Twello. Naar de school aan de dijk kwamen de leerlingen ten zuiden van de spoorlijn, de Steenenkamer en de Worp. De school op de Worp is van na de Tweede Wereldoorlog.

Ik kijk best heel plezierig op mijn lagere schooltijd terug, ondanks die nare oorlogsjaren.

Voorintekening boek Wilp

door L. Sevenster

Binnenkort verschijnt een nieuwe O.K.V.-uitgave: "Wilp, het dorp en de Wilpse Klei in het verleden." In dit boek, dat circa 200 pagina's en 440 foto's telt, wordt ook aandacht besteed aan de geschiedenis van het onderwijs in Wilp.

Bij verschillende winkeliers in Wilp is tot 10 april voorintekening op het boek mogelijk; het boek kost dan f 27,50. Na 23 april, wanneer het boek gepresenteerd wordt, kost het boek f 35,00.

De openbare basisschool "De Hagewinde" in Wilp (1980)